

R. P. R.

DOS. Nr. 21352

VOL. Nr. 20

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Anchetă

10/11/1958

SI ALTE

1543853

P 001149, Vol. 20

Data

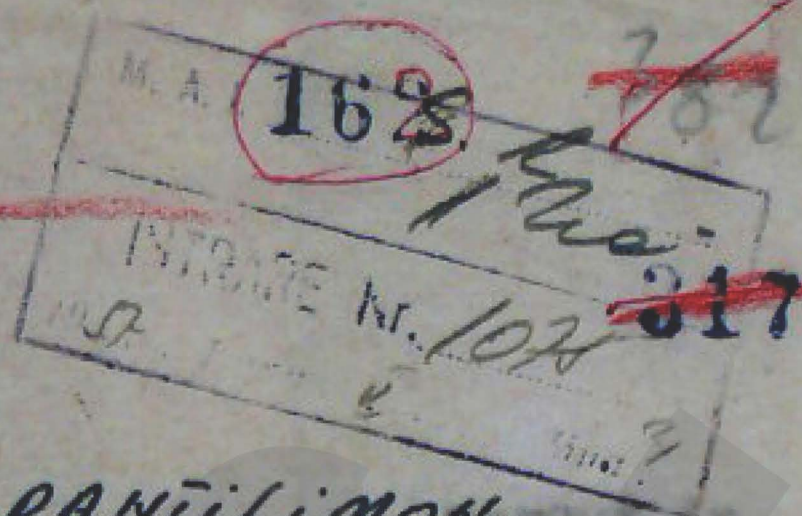
11 APR 1958

P 1149/20

Urmează vol. nr.

21

Dos. 5914 Sp. 64/166

Subsemnatul HALIPA PANILIMON.
anul 1883 luna IANUARIE ziua 15 in comuna
CUBOLTA. Regiunea BĂLȚI
URSS, Str. lui NICOLAI E.
PARASCHIVA originar este la MINISTRU
studii UNIVERSITATEA (IAS) serviciul militar
~~SATISFĂCUT~~ in Regimentul in
in gradul in
rit ELEGHOR. avind 1. copii.

in fost condamnat pentru TRĂDĂTOARE A.
REVOLUȚIEI 1917 de către TRI. MILITAR.
CHISINĂU. in RAMA in
7 ani. executata la LAGĂRU.
No. 5 TAIȘCI; OBLASTIE ERCVIC. URSS.

in prezent in domiciliul cu domiciliul in comuna
BUCUREȘTI Regiunea 1. MAI
Regiunea BUCUREȘTI unde sa voi prezenta postu-
lui de militie pentru viat.

sa voi discuta cu nimeni despre cele vazute sau
auzite de la date arestarilor mele si pînă in prezent, stindu-
ca aceasta sa poartese de legea n. n.
drept pentru care imi las prezentul angajament.

Dr. Halipa

Intocmit la Regional n. n. i. Garin de către

Dr. Leu Jiu
Data 12 Aprilie 1957

47

232 bis

Halippa Pantelemon.

Sans Ev 13 Pers

no

pp 99

1928
 Apărarea Națională
 22 Iulie 1934

Cine reprezintă Basarabia național-țărănistă!

În congresul național-țărănist, ținut zilele trecute la Chișinău, d-l Păntelimon Halipa, fostul ministru și reprezentant al Basarabiei ne-a dat prilejul să apreciem atât sentimentele pe care le nutrește pentru patria-mamă, care în treacăt fie zis, i-a dat prilejul să aungă în fruntea bucatelor, cât și tendințele franc-regionaliste pe care le manifestă.

În stupoarea întregii adunări, el a reproșat nu numai guvernelor adversare dar însăși propriului său guvern că nu s'a făcut nimic pentru această provincie care își trăște o mizerabilă existență politică de 100 ani.

Cu toată replica d-lui I. Mihalache, șeful său, care a combătut tendințele regionaliste ale fostului ministru al Basarabiei, căutând formule cu care să restabilească pe deoparte politica unitară din sânul partidului său, iar pe de altă parte unele adevăruri în ce privește sacrificiile care s'au făcut și pentru această scumpă provincie în limitele unor bugete sărace și în acoperirea unor multiple nevoi, rămâne un fapt plin de consecințe politice atât pentru d-l Păntelimon Halipa personal, cât și pentru gruparea pe care o reprezintă:

Basarabia național-țărănis-

tă merge pe căile răzvrătirii și ale hulei contra celor din vechiul regat și contra centrului care sunt arătați ca părinți vitregi, față de una din mândrele ei fiice!

Dar noi punem o întrebare acestui fost ministru, cu reputația de cel mai prost ministru pe care l-a avut vreodată țara românească: oare cum ne vor judeca pe noi vecinii noștri dela răsărit când astfel de aprecieri asupra regimului românesc vin depe buzele unuia care datorește unei oarbe fatalități și a unei coniecturi unice o situație de comandă socială în România pe care desigur nu a visat-o profesorașul de ieri de sub regimul cnutului.

Un sentiment de scârbă și de desgust te cuprinde pentru această lepădătură politică, iar răutatea cari-i țâșnește depe buzele lui veninoase nu are decât o explicație: neputința în care se svârcolesc organizațiile național-țărăniste din Basarabia, cari pretutindeni au pierdut terenul politic, fiind repudiați de gospodarii moldoveni cari au început în fine să-și dea seama că această lepră politicianistă a național-țărăniștilor se folosește de aceleași mijloace necinstite și practică aceleași sisteme de guvernare ca și celelalte partide oligarhice

care au adus țara în halul în care ne găsim.

Deci e bine venit, acest prilej al congresului dela Chișinău pentru a ne putea cunoaște oamenii.

Gheorghe Paloș

1758
195
8.

221 2

ee

Fratele d-lui Pan Halipa trăește în Rusia

4 FEB. 1935

O SCRISOARE TRIMISA LA CHIȘINAU

✓ CHIȘINAU, 2. — Astăzi a sosit
✓ în localitate o scrisoare dela d. Ion
✓ Halipa, — frate cu d. Pan Halipa, —
care locuiește în gubernia Parida,
județul Teodoski.

D. Ion Halipa fusese inspector
școlar în timpul regimului țarist, dar
din cauza unui discurs ținut la lăși
de d. Pantelimon, i s'a luat funcțio-
nea și a fost deportat.

La d. Ion Halipa se găsesc cele
mai vechi hrisoave despre Ștefan cel
Mare.

D-sa funcționează ca profesor in-
valid și primește un salariu de circa
2000 lei lunar.

Scrisoarea a făcut până la Chiș-
inau 8 zile.

66
51

Sprijinitorii presei jidovești din Basarabia

Francmasonul Pan Halippa și alți fruntași național-tărăniști păgubesc țara cu milioane în favoarea presei jidovești din Basarabia.

Scandaloasa afacere cu expoziția din 1933.

— Dela redacția noastră din Chișinău —

II

Chișinău, 8. — Am arătat în articolul precedent prin ce mijloace se menține primumordiosă presa jidovească din Basarabia. Astăzi ne vom ocupa de marea contribuție a partidului național-tărănesc, care, mai mult decât oricare alt partid, are nerușinarea de a susține apariția blestematei presei iudeo-comuniste, spre a intoxica aproape 2 milioane de moldoveni basarabeni.

Mai întâi o lămurire: jidanii din redacțiile ziarelor comuniste sunt inserși, după o drăcească înțelegere kahalică, fie în partidul liberal fie în cel național-tărănesc: când sunt liberalii la putere, „membrii” partidului, din cutare redacție, au succese la toate intervențiile; când sunt național-tărăniștii, intervine cealaltă tabără de „membri” țărăniști și, evident, au succese în toate. Mă rog, politică jidovească: „Se duc ai noștri, vin ai noștri!”

MONOPOLUL ORGANIZĂRII EXPOZIȚIILOR

În afară de „ciupelile” bugetelor comunale și județene; în afară de tot felul de escrocherii și șantaje, gangsterii presei jidovești din această provincie, prin legăturile ce le au cu imbeciliile democrației, organizează tot felul de „surse de venituri”: expoziții, loterii, concursuri sportive, etc. Aproape nu poate fi organizată o expoziție fără amestecul direct al acestor pezevenghi cu percuți.

Spre a se convinge cetitorii de felul cum sunt manevrați național-tărăniștii de către haimanalele galițiene, în folosul ideii Internaționalei a III-a, ne vom mărgini, de data aceasta, să arătăm care a fost rezultatul organizării expoziției din 1933, la Chișinău.

EXPOZIȚIA-TARG LA CHIȘINĂU

În toamna anului 1933, după repezele intervenții ale d-lui PAN. HALIPPA (pe atunci ministru, fără portofoliu, desigur!) guvernul național-tărănesc a aprobat organizarea unei expoziții-targ în capitala Basarabiei.

Pentru „o cât de mai bună reușită”, s'a întocmit un regulament interior și au luat ființă: Comitetul de patronaj, în frunte cu Pan. Halipapălapte; comitetul executiv, în frunte cu d. Du-

mitru Bous, primarul municipiului Chișinău; comisariatul general, în frunte cu d. Frică, pe atunci deputat, iar ca „tehnicieni” au fost desemnați jidanii M. Sudit, delat „Basarabscoe Slovo” și bulgarul iredentist Ivan Cojocareff, delat „Besarabscoe Pošta” (aceasta din urmă, un venetic care, fiind în serviciul cenzurii în 1919, a fost prins cu spionaj și dat afară).

În cele din urmă Cojocareff s'a retras, după ce a primit o frumoasă recompensă, rămânând ca „tehnicieni” numai jidanii Sudit și, în calitate de comisar tehnic al expoziției, asasinul Moșca O-reșter.

Felul cum a fost organizată această expoziție „coșer” a fost nu numai revoltător, dar a compromis pentru mult timp ideea organizării de expoziții în Basarabia.

CURG FONDURILE...

Cu toate că „tehnicienii” expoziției, prin art. 7 din regulament, se obligase să suporte toate cheltuielile de organizare, imediat ce s'au văzut călare pe situație, au dat năvală pe la autoritățile centrale și locale, cerând fondurile necesare.

Cum peste tot intrau cu „cartea de viză” a d-lui Prostalion Halipalamaru, au reușit să obțină: delat ministerul de interne 500.000 lei, primăria municipiului Chișinău 220.000 lei (a dat d. primar Bous, fără aprobarea consiliului), și delat alte autorități din Basarabia (prefecturi de județ, primării, Camere de comerț, etc.) circa 500-600 lei.

În afară de aceste ajutoare, autoritățile locale au mai contribuit cu diferite materiale necesare la organizarea și „buna reușită a expoziției”.

UNELTELE JIDANILOR, S'AU PLATIT

Leaderii național-tărăniști, în frunte cu francmasonul în gradul 33, n'au fost decât simple unelte în mâinile bandei de jidani. În timpul expoziției, jidanii formaseră întregul aparat de conducere și nici nu vroiau să știe că există: comitetul de patronaj, comitetul executiv și comisarul general al expoziției.

Lumea, scandalizată de această expoziție-bătăie de joc, cerea socoteală național-tărăniștilor. Aceștia, păcăliți și ajunși ridiculi, erau puși în situația de a nu putea avea nici o autoritate față de galițienii „tehnicieni”, cari nici nu vroiau să stea de vorbă cu aceia ce le-au înlesnit umplerea buzunarelor.

Înșiși unii național-tărăniști susțin că „tovarășii lor din conducerea expoziției s'au înfruptat cu ceva bani”, astfel că nu mai au nici o autoritate față de jidovi. De acela nici nu i-au tras la răspundere.

REZULTATUL MATERIAL

De rezultatul moral al expoziției nici nu mai vorbim, căci a fost de-

zastruos. Mai ales în ce-i privește pe național-tărăniști.

Ne vom ocupa aci numai de rezultatul material.

Pe lângă subvențiile, care se urcă la aproape 2 milioane, au mai realizat venituri, de aproape 1.500.000 lei din taxa biletelor de intrare (pe care o încasau n mod ilegal), plata locurilor ocupate de diferite întreprinderi, venitul de la „rulete” etc. etc.

Am aflat, chiar delat un fruntaș țărănist (scandalizat de păcăleală) că, după toate cheltuielile, a rămas un venit net de peste 2 milioane lei.

Conform art. 11 din regulament, 10% din venitul net urma să fie vărsat la Banca Națională, pe numele primăriei Chișinău, iar 30% să se dea ziarului jidovești „Viața Basarabiei” (oficios național-tărănesc) ca preț al colaborării la expoziție.

Tot conform art. 11 din regulament, în termen de 15 zile delat închiderea expoziției, urma să se încheie și să se repartizeze beneficiile.

Banda de jidani, în frunte cu plosnița M. Sudit (acesta era socotit drept begul expoziției) n'a vroit să dea socoteală de rezultatul material al expoziției. Bani s'au împărțit între jidani, fără a se ține seamă de regulamentul alcătuit de național-tărăniști.

Toate anchetele, numite de național-tărăniști, n'au putut determina pe jidanul Sudit să predea socotelile și să procedeze la împărțirea beneficiilor.

Cu toate protestele opiniei publice, până astăzi jidanul Sudit n'a dat nici un ban. Și, cu toate acestea stărpitura galițiană continuă să fie membru în comitetul provincial al partidului național-tărănesc din Basarabia!?

SA INTERVINA JUSTIȚIA

Parchetul trib. Lăpușna știe despre această escrocherie jidovească, săvârșită de jidani cu scopul de avea fonduri pentru a-și menține existența presei lor iudeo-comuniste. Cu toate acestea, nu intervine!

Dacă d. Halippa și ceilalți fruntași țărăniști au ieșit complet compromiși din această afacere, de ce nu cere justiției să tragă la răspundere pe jidanii escroci? De ce îl mai tolerează pe escrocul Sudit în comitetul de conducere? De ce primăria municipiului, care este interesată cu 10% nu sesizează parchetul?

Justiția țării are datoria să cerceteze cazurile de escrocherie ale jidanașilor delat presa Internațională comuniste, care subminează unitatea noastră de stat: cel puțin aceeași cazuri, care i se reclamă!

Se poate admite într-o țară cu „justiție nepoliticianizată” ca o bandă de jidani să opereze ca în codru, fără a fi trasă la răspundere? Cum se poate admite ca parchetul de Lăpușna, care știe cazul cu escrocheria jidanului Sudit, să nu intervină și să cerceteze?

Sergiu Florescu

OPERAT LA FIȘE

Porunca Vremii

Nr. _____ din 9-1-1937

Pan Halippa cere îndurare

După cunoscuta gafă dela Senat, care a fost egală cu sinuciderea politică a „eroului” basarabean? d. Pan Halippa trăește clipe de adevărată revoluție sufletească. Desaprobat de toată lumea — până și de amicii personali, care-i mai sunt sinceri — blajinul nostru politician își dă seama de enorma greșală, comisă față de țara care l-a ridicat la situații neașteptate. Omul acesta, care nu are decât un singur mare defect: **E LIPSIT DE INTELIGENȚĂ** a ajuns dintr'un anonim revoluționar socialist — ca atâția alții — la ranguri nevisate. Și, cu toate acestea, capul acesta moldovenesc n'a putut pricepe că este dator să fie, dacă nu recunoscător, cel puțin cuvințos față de aceia ce l-au cocoțat prea SUS.

Înainte de ași încheia bilanțul politic, d. Halippa crede că se mai poate reabilita. Și nu atât „eroul de carnaval”, cât prietenii, cari, de bine de rău, trăgeau foloase depe urma situației politice a „fruntașului” național-țărănist.

De Sf. Sărbători, pe când d. Halippa își plângea soarta și

regreta că a reușit să se compromită în fața țării, mai mulți prieteni cari luaseră inițiativa ridicării unui **MONUMENT AL UNIRII** în capitala Basarabiei, l-au invitat la ședință, și, fără multă discuție, l-au ales președinte al comitetului de inițiativă.

Inițiativa, fiind salutăată de toată suflarea românească (e vorba de un mare monument, care constă dintr'o statuie eczeștră a Regelui Ferdinand I, făuritorul Unirii tuturor românilor din 2 figuri feminine simbolizând Unirea Basarabiei cu Patria-Mamă, din 2 bazo-reliefuri pe două laturi ale postamentului arhitectural reprezentând 2 scene din Sfatul țării: (votarea Unirii și votarea Reformei agrare), d. Pan Halippa crede că, prin acest act demn de toată lauda, își va putea recâștiga încrederea pierdută.

Noi nu dorim moartea păcătosului, ci îndreptarea lui. De aceia îi luăm în serios cererea de îndurare, pe care o adresează țării. Cu o singură condiție: **PE VIITOR SA NU MAI FACĂ GAFE!**

237 5

CREDINȚA

Nr. _____ din 16-1-1937

A fost confiscată o broșură a d-lui Pan Halippa

D. Pan Halippa, fost ministru și conducător al organizațiilor basarabene ale partidului național-țărănesc, a editat o broșură care conținea discursul rostit de d-sa la Senat asupra situației țăranimii basarabene și câteva scurte comentarii.

Din motive greu de înțeles, ministerul de interne au ordonat confiscarea acestei broșuri pe întreg teritoriul Basarabiei.

Desigur că autoritățile basarabene s'au grăbit să pună în aplicare această măsură abuzivă.

Porunca Vremii

Nr. _____ din 17 - I 1937.

Să fie arestat agentul sovietic Pan-Halippa!

— Pan Halippa a tipărit în broșură discursul
anti-românesc pronunțat în Senat —

Pan. Halippa asupra imbecilității căruia am scris adesea în coloanele acestui ziar, a tipărit, recent, în broșură, discursul pe care a avut neobrăzarea să-l pronunțe în Senat, cu privire la modul cum este administrată provincia de peste Prut.

Am considerat ca de neierată măgăria pe care a făcut-o rostind discursul cu pricina, și că a fost o simplă gafă, cu care eram deprinși dela acest sinistru exponent al Basarabiei. Dar ne-am înșelat. Pan. Halippa în mod conștient vrea să lovească în unitatea politică a statului nostru.

Cauzele? Sunt cunoscute autorităților. Și știm și noi că este

în permanentă legătură cu un frate al lui care ne înjură țara dela Radio-Tiraspol.

Toată acțiunea politică din ultimul timp a lui Halippa este inspirată de Moscova.

Iată, ceea ce se poate spune sub regimul cenzurei.

Dacă aceasta este situația de ce nu este arestat acest fost ministru al României transformat subit în agent sovietic? Sau poate nu s'au adunat dovezi destule?

Ce se mai așteaptă? Ca acest personaj caragialesc să-și perfecteze legăturile cu Moscova, prin fratele său inspector școlar în U. R. S. S.?

Porunca Vremii
Nr. _____ din 30-1-1937

Pan Halippa organizează „Frontul Popular” în Basarabia

Fruntașii național țărăniști din Basarabia defilează prin fața Consiliului de război din Chișinău. Kahalul dictează în conducerea organizației mihalachiste dintre Prut și Nistru. De ce întârzie arestarea agitatorilor comuniști?

CHIȘINĂU. — Ați crezut că, după gafa dela Senat, Prosteliion & Halippapălapte sa făcut... bălat cuminte? V'ați înșelat. Omul acesta, cel mai genial în prostie, nu vrea, nu înțelege să-și încheie „cariera politică” decât comitând cea mai mare GAFA, din viața lui: așa i-o fi scris „representantului Basarabiei”!?...

Inchipuiți-vă, reprezentantul „democrației integrale” dintre Prut și Nistru, văduvit de partizani (țărani nici nu vor să mai audă de partidul național-țărănesc, pentru că sunt convinși că acest organism politic a încetat de-a mai fi național) s'a gândit — și nu s'a gândit prea mult, cum îi este obiceiul — că ar fi bine să încerce... o refacere morală. Zis și făcut. După ce toată lumea l'a dezaprobat, pe chestiunea intervenției dela Senat, Pan Halippa și-a adunat „Mazălii” de pe la toate sinagoglele din Ca-

pitala Basarabiei și a pus bazele unei grupări, numită „BLOCUL MOLDOVENESC”, adică, mă înțelegeți, „FRONTUL POPULAR”!

Ei, vezi ce poate ieși din capul aceluia pe care-l credeai prost? — imi va spune cineva. Nu, domnule, n'a ieșit nici asta din capul lui: tot kahalul l'a determinat și la asta; probabil vor să-l compromită deabinelea!

CONSTITUIREA „FRONTULUI POPULAR”

Se știe că agitatorii comuniști, cari, până mai ieri, activau în mod clandestin — și erau mai expuși a fi descoperiți — au primit ordin din partea COMINTERNULUI să se înscrie, individual, în partidul național-țărănesc, spre „a putea desfășura o activitate desăvârșită” în dosul acestui „partid de guvernământ”.

Ordinul s'a executat întocmai. Astăzi nu mai există nici un nucleu comunist, clandestin; toate scursurile societății s'au înscris în partidul d-lui Mihalache. Cel puțin asta e situația în Basarabia.

Și cum masca aceasta a fost descoperită la timp, Pan Halippa — omul de pae, instrumentul jidanilor — a fost „sfătuit” să organizeze „FRONTUL POPULAR”, sub masca „BLOCULUI MOLDOVENESC”.

După constituire, agitatorii comuniști — jidani, bineînțeles — au început adunarea de fonduri pentru sprijinirea „Frontului Popular”. Siguranța îi descopere și-i arestează. La domiciliile lor, s'a găsit literatură comunistă și planuri, instrucțiuni, cu privire la organizarea „Frontului Popular”.

LA CONSILIUL DE RĂZBOI

Cu actele dresate, jidanii au fost înaintați la Consiliul de război, unde — în urma unei serioase anchete — s'a stabilit că ei adunau bani numai dela membrii partidului național-țărănesc... pentru organizarea „Frontului Popular” din Basarabia.

S'au început cercetările și printre frunțașii partidului. Prin fața comisarului regal au defilat o serie de beneficiari ai democrației: aproape totii membri din Comi-

tetul Regional al partidului au fost interogați și apoi puși în libertate. (DE CE ÎNTÂRZIE ARESTAREA!?).

Cercetările se fac în strict secret, avându-se în vedere că organizatorii și „donatorii” acestei noi înjghebări comuniste, sunt persoane... „cu important trecut politic”. (Ce are a face, să-l aresteze!).

După cât suntem informați, zilele acestea se va cere ridicarea imunității parlamentare a senatorului Pan. Halippa, care urmează a răspunde la interogator și (dacă nu vor interveni anumite forțe, unde agitatorul Pan. are gradul 31) se va produce arestarea aceluia ce FARA MARI MERITE, a ajuns de atâtea ori ministru în țara românească, — ca apoi să dea mâna cu aceia ce ne subminează țara și neamul...

Și astfel se încheie sfârșitul tragic al partidului național-țărănesc din Basarabia: Pan. Halippa complet compromis, iar la conducerea organizației, un grup de jidani, severi reprezentanți ai Kahalului. Vă place, d-le Mihalache?

Dar asupra acestei chestiuni, vom mai reveni după ce se vor termina cercetările dela Consiliul de război.

SERGIU FLORESCU

240

NA

CAPITALA

din 16-IV-1937

PRESA SOVIETICA DESPRE
BROȘURA D-LUI HALLIPA

Ziarul „Moldova socialistă” care
apare în „Capitala republicei mol-
dovenesti” la Tiraspol, anunță în
numărul din 6 Martie 1937 urmă-
toarele :

„Autoritățile române au confis-
cat broșura, editată la Chișinău,
care cuprindea cuvântarea ținută
de Pantelimon Halippa în fața Se-
natului român.

In această cuvântare se expunea
starea nenorocită a populației din
Basarabia”.

Porunca Vremii

Nr.

din

29 - IX

LA FISE 1937

Masonul Pan. Halipa în slujba jidanilor

Omul Moscovei a insultat pe P. S. S. Episcopul de Ismail

O fițuică dela Chișinău, proprietatea masonului PAN. HALIPA și din când în când și oficios al organizației național-tărăniste, se ocupă de acțiunea de trezire națională pe care o duce „PORUNCA VREMII”.

Pretinsele atacuri cuprinse în această imundă foaie la adresa luptătorilor naționaliști sunt redactate în întregime de o mână de jidani pe care i-a impus la ziarul d-lui Halipa, comunitatea jidănească dela Chișinău cu ai cărei bani se tipărește fițuica.

S'a văzut că atunci când fițuica acestui mason vândut jidanilor n'a cuprins atacuri la adresa naționaliștilor români, n'a avut cu ce să apară, jidanii refuzând plata hârtiei și a tipografiei.

Condițiunea jidanilor este categorică: „Nu injuri românii, nu dăm parale”.

Mai mult: de sărbătorile jidanilor, fițuica masonuuli Halipa n'a apărut, deși este zilnică, pentru că jidanii au solidarizat ziarul și puținul personal creștin cu sărbătorile lor, când orice activitate la Chișinău a încetat.

Insuși ziarul local „GAZETA BASARABIEI” a anunțat acest eveniment astfel: „AZI FIIND ANUL NOU EVREESC, ZIARUL D-LUI HALIPA N'A APARUT”.

Dar pentru că masonul Halipa ține cu tot dinadinsul să execute ordinele jidanilor care-l plătesc, îi vom face plăcerea să ne ocupăm de activitatea d-sale, amintindu-i deocamdată dojana

P. S. Episcop DIONISIE al Cătății Albe-Ismail pe care i-a făcut-o în recenta adunare eparhială dela Chișinău, când masonul din slujba jidanilor a îndrăznit să ceară Inaltului Chieriarh și bunului român episcopul Dionisie să părăsească Chișinăul și să plece la Ismail.

P. S. episcop i-a spus atunci: „Pe mine mă gonești domnule Halipa, pe mine moldoveanul DIONISIE ERHAN, cu 9 spițe de strămoși în Basarabia?”

„Eu n'am venit de peste Nistru cum a venit bunelul d-tale. Eu nu sunt rus cum ești d-ta, eu n'am frate în Rusia Sovietică cum ai d-ta, și care scrie împotriva românilor, luptând acolo în țara fără de Biserică pentru distrugerea Bisericii creștine din România! Să pleci d-ta acolo de unde ți-au venit strămoșii, de unde ți-a venit bunul”.

*

Dar pentru că masonul Halipa ține cu orice preț să fie pe placul jidanilor îi vom face plăcerea să ne ocupăm de întreg statul său major, plătit deasemeni de jidani, ca să-l controleze pe el și fițuica obligată să injure românii.

5-69

OPERAT LA FISE

ADEVARUL

Nr.

din

20-XII-1931

Un incident, la Senat...

Un incident, care ar fi putut lipsi, s'a produs în ședința de ieri a Senatului. D. Pan. Halippa a făcut o comunicare asupra unor anume stări de lucruri din Basarabia. Este drept că provincia dintre Prut și Nistru are multe și mari necazuri. Condițiunile speciale de viață și de dezvoltare ale acestui ținut au făcut ca, acolo, criza să fie mai accentuată decât în restul țării. La acestea s'au adăugat și cei trei ani consecutivi de secetă, cari au infometat satele basarabene.

În asemenea împrejurări, este lesne de înțeles starea de spirit, în care s'a aflat d. Pan. Halippa, în clipa în care a dat glas — dela tribuna Senatului — necazurilor din Basarabia.

O neîndemânare stilistică — fiindcă nu este, nu poate fi mai mult decât atât — în expunerea unei paralele dintre viața Basarabiei sub stăpânirea țaristă și viața ei de astăzi, ca provincie liberă, — a dat puțința să se atribue d-lui Halippa, intențiuni pe cari d-sa nu le poate avea.

Fostul ministru al Basarabiei este unul dintre primii studenți cari, în loc să caute băncile universităților rusești a venit să-și facă studiile la Iași, în Rogat. El este după aceea, omul modest, dar de mare suflet, care a desfășurat în provincia robită o frumoasă activitate pe terenul cultural, contribuind astfel la menținerea românismului în anii dominațiunii țariste. Iar în ceasul eliberării, d. Pan. Halippa a fost printre acei basarabeni, cari, alături de Const. Stere, s'au fixat din prima clipă pe linia precisă a Unirii, fără șovăire, fără amânare. Cine ar putea bănuși deci, că acest om regretă regimul ce s'a prăbușit?

A fost, prin urmare, o greșită exprimare. Se cuvine să notăm aci, că toată lumea trebuie să-și privegheze cuvântul. Toată lumea, dar mai cu osebire aceia cari vorbesc în numele provinciilor alipite și al căror cu-

vânt este pândit din toate părțile, ca să fie speculat în toate chipurile. Incidente, cum au fost cele din ultimele două zile, nu trebuie să se mai repete, mai ales în aceste zile în cari tăgada dreptății românești a luat forme atât de îndrăznețe. Necazurile provinciilor trebuie să fie spuse în parlamentul țării. Aceasta este clar. Dar trebuie să fie spuse fără agresivitate, într-o formă care să nu aducă niciun neajuns nici plângerilor ce se formulează, nici ideii de unitate națională.

Tudor Teodorescu-Braniște

O VIFOROASĂ ȘEDINȚĂ A SENATULUI...

Comunicarea d-lui Pan Halippa și urmările ei.-Intervențiile d-lor M. Negură și Nicolae Iorga

Atingând pământul, legendarul Anteu prindea puteri noi...

Apropundu-se de tărnuț vacanței, Senatul devine, la rândul-i, extrem de combativ și câștigă forțe proaspete.

Ședința de ieri, penultima de dinaintea sărbătorilor, a fost, ni se pare, cea mai furtunoasă din actuala sesiune...

O cutremurătoare descărcare: de apostrofe, de invective, de tropote de pupitre, de indignări...

Declanșatorul acestor primejdioase elemente trebuie căutat în câteva pasagii dintr-o comunicare a d-lui Pan Halippa.

Momentul nu a fost propice frunțului basarabean. Senatorii majoritari erau prezenți în număr impunător, iar banca ministerială prezenta un evantaiu, capabil să facă... vânt multora!

Câteva fraze ale d-lui Pan Halippa, venite după comunicarea d-lui Ghiță Pop, la Cameră, au fost de ajuns, pentru a ridica întreg Senatul în picioare...

Ședința (prezidează — energic! — d. C. Ailimăneșianu) se deschide, printr-o serie de comunicări (d-nii Iuliu Munteanu, Marius Georgescu, părintele Aurel Drăgos, M. Ciuntu...).

Pe banca ministerială, d-nii: M. Negură, general Paul Angelescu, I. Costinescu, Victor Bădulescu, Berceanu.

D. ION BOERIU, interpellând pe d-nii miniștri de finanțe și de industrie, protestează împotriva faptului că, în consiliile de administrație ale întreprinderilor particulare, se găsesc — pe lângă oameni politici din diferite partide — un număr de funcționari publici superiori.

O comunicare adresează d. senator PATRAULEA.

D-sa cere d-lui ministru al comunicațiilor lămuriri asupra justificării deciziei pentru modificarea articolului 59 din statutul personalului C. F. R.

Tot o comunicare face și d. senator col. Marinescu.

Pe urmă, vine rândul d-lui PAN HALIPPA.

O comunicare în atenția d-lui prim ministru și a d-lui ministru de finanțe.

D. PAN HALIPPA începe prin a observa că „saracirea satelor românești este un fapt cunoscut și recunoscut de toată lumea”.

Dă exemple... Mărturii edificatoare. „Toată țara românească e plină de sate în cumplită mizerie”.

Observații juste și de bun simț. Oratorul arată starea mizerabilă, întunericul, în care se sbate țărâna basarabeană și — dintr'odată — aruncă trei sau patru fraze buclucase, nefericite:

„In trecutul provinciei dintre Prut și Nistru, n'avem de căutat prea mult pentru explicarea stărilor triste de azi a Basarabiei. Sub ruși, Basa-

rabia doar era o provincie răpită și tratamentul ce i se aplica venea de la o administrație străină. Și cu toate acestea, de pe atunci Basarabia a căpătat acele căi ferate pe care le are și astăzi; tot atunci a avut o navigație pe Nistru, pe Prut și Dunăre. Sub administrația noastră românească nu s-au construit decât cei 20 kilometri de cale ferată care taie cotul Tighinei. În schimb, s'a părăsit navigația pe Nistru și Prut”.

Atâta a fost de ajuns... Vacarmul se deslănțuie...

Se produce un zgomot infernal, din care se desprind tam-tam-ul enervat al pupitrelor, strigătele majoritarilor, scuturatul inebunit al clopotelului prezidențial... în sfârșit, totul, în afară de glasul d-lui Pan Halippa.

Cățiva senatori se reped — vociferând și congestionați — spre tribună, alții ridică mâinile amenințător.

Hotărât, situația nu este deloc plăcută pentru d. Halippa. D-sa încearcă să vorbească... să se explice... Inutil.

Glasul îi este acoperit de corul protestelor și de indignările, amenințând să ia pericolase forme concrete, ale domnilor senatori majoritari și ale celor de extrema dreaptă. „Jos! Să stea jos!... Dă-te jos dela tribună!...”

„Tăceți, domnilor! (răzbește, deasupra celorlalți, glasul d-lui senator Jecheanu). Tăceți că nu se aude ce spune și, mâine, o să aflăm de-abia din ziare că ne-a injurat!...” (Ilari-tate).

D. senator PAN HALIPPA își termină cuvântarea, într-o atmosferă încărcată de toate trăznetele și într'un zgomot confuz, în care toate vocile și-au pierdut conturul...

De pe banca ministerială, se ridică d. ministru NEGURĂ.

„Nu mă indoiesc (spune d-sa) că este o scăpare în textul comunicării, pe care l-a citit d. Pan Halippa... Eu nu pot să cred...”

D. ministru Negură este intrerupt de d. NICOLAE IORGA: „Prea s'a scăpat unul, ieri în Cameră, unul astăzi în Senat!”.

Paranteza d-lui Nicolae Iorga este febril aplaudată și provoacă mare iluzitate.

Și d. ministru NEGURĂ continuă: „Eu nu pot o secundă să cred că textul, privind Basarabia și — în special — anumite fraze, nu au depășit gândul d-lui Halippa...”

„Să spunem că Basarabia avea o soartă mai bună sub ruși, pe când, astăzi, sub stăpânirea românească este neglijată, nu se poate admite!”.

Puternice salve de aplauze întreprinse, la scurte intervale, cuvântarea d-lui ministru al comunicațiilor.

„Cu câtă dragoste (amintește d. M. Negură) au primit sufletele românești, de aci, din vechiul regat, pe vlăstarele tirere, copiii basara-

beni în gări, plângându-le ochii de dragoste pentru aceștia.

Românii din vechiul regat au avut grijă mai mare de acești copii din Basarabia, decât de propriii lor copii, pentru că li se încredințase comora și sufletul populației românești de dincolo de Prut. Am fost foarte duios impresionat, când am văzut cum în gările noastre hamalii își desbrăcau hainele, ca să înfășoare pe acești copii goi, cari veneau din Basarabia... Cât au dăruit românii din vechiul regat din sufletul lor Basarabiei, ca să se ajungă astăzi să se precupească un metru de șosea sau de drum, care s'a făcut, numai pentru a se tăgădui acestui vechiu regat și acestor buni români de aci toată dragostea pentru frații lor de peste Prut. Mă doare să pot auzi, astăzi, aci, asemenea lucruri...”

Din nou aplauze...

Ia, apoi, cuvântul d. prof. NICOLAE IORGA. D-sa spune că d. Pan Halippa „coborînd dela tribună, a coborît și din sufletele celor prezenți”.

„Lucrul acesta, însă — subliniază d. Nicolae Iorga — nu ne poate face să uităm trecutul de jertfe al d-lui Halippa, în luptele naționale de descătușare a Basarabiei”.

În altă ordine de idei d. Nicolae Iorga protestează, energic, împotriva metodei din parlament, prin violențe verbale sau prin altele, de altă natură, cu trimiteri la... spital!

Sfârșitul cuvântării d-lui Nicolae Iorga a fost fulminant. D-sa a vestejit, în termenii cei mai aspri, comunicarea d-lui Halippa.

Aplauze necântărite au subliniat ultimele cuvinte ale d-lui profesor Nicolae Iorga.

După o pauză, în care spiritele au fost departe de a se potoli, la redeschiderea ședinței, la cuvântul d. RADULESCU-MEHEDINTI.

D-sa a luat apărarea d-lui Pan Halippa.

A întâmpinat, însă, tot timpul, digurile ofensive ale unei majorități neinduplecate...

La sfârșitul ședinței, s'a votat legea pentru modificarea articolului 71, privind utilizarea, la sate, a medicilor, cari își fac serviciul militar.

Eugen Jebelianu

Și Pantelimon Halippa!

de N. CREVEDIA

S'a evidențiat, mai ales acum, în această sesiune, carenta parlamentarismului român. Instituția aceasta, compromisă mai de mult în alte state, se ținea și la noi animată „de un fir de păr”, ca să dăm expresia d-lui Tardieu, din cunoscuta critică făcută recent parlamentarismului și democrației.

Parlamentul român care se prorogă în fiecare an, n'a avut ce lucra nici în puținul timp ce i-a mai rămas până la vacanța Crăciunului, o vacanță foarte prelungă, dealtfel. A fost o zi când el s'a deschis și, după cinci minute, s'a închis cu toate formele sacramentale.

D. Ion Mihalache recunoștea și dânsul impasul pe care-l străbate parlamentarismul român dela o vreme și d-sa era de părere să fie suprimat numai... Senatul. Presa iudeo-democrată din Sărindar, ie-lea și ea, zilele acestea, pe zidurile reprezentanței populare!

O zicală românească populară spune despre diavol că atunci când n'are de lucru, trece la o operație ciudată, pe care ne este imposibil să o reproducem, fiindcă nu suntem deputat!

Parlamentul român, în lipsa unor debateri mai interesante și mai patriotice, și-a reluat acum vechile sale apucături sângeroase. Se bat deputații ca niște zlătari, se bat cu disperare de par'că nu s'ar mai deschide Camerele niciodată...

Și, totuși, ni se pare că de data asta, principiul bătăii a fost rupt din Raiu. „Nenorocita” ieșire a deputatului Ghiță Pop a adunat într'un consens prompt și unanim protestele tuturor partidelor politice și nu știu dacă nu ne înșelăm, afirmând că și câțiva deputați național-tărăniști au ținut și ei să răstoarne în spatele coreligionarului lor politic, o roabă de pumni!

După Ghiță Pop, care de alaltăieri încoace a căzut la pat, alt ghiță, ghiță al Basarabiei, cunos-

cutul Pantelimon Halippa, a adus și el în ședința de ieri a Senatului, o tulumă de gaz peste focul nostru național. Senatorul Halippa despre care răposatul Stere spunea că este „de-o prostie care impune”, a sărit și el din baie și a spus că Basarabia...

Dar ce să mai spunem și noi ce a spus Prostelimon Halippa despre Basarabia? Știm și noi ce știm, e drept, despre această provincie, dar sunt unele momente când trebuie, vorba ăluia, să eșim la poartă și să ne scărămăm în măsele și să spunem că am mâncat pui, că ne merge bine, că, deci, în speță, și Basarabia crapă de huzur și toate cele.

Cine știe ungurește, a auzit ziclele acestea la Radio și a citit în ziarele ungurești, comentariile isprăvii d-lui Ghiță Pop. Astăzi, în impenetrabilele kirilice ale limbii ruse, vom desluși ușor și ce spun vecinii noștri dela Răsărit despre ieșirea din baie a Pantaleonului no-

stru Hapliplea! Și n'ar fi de mirare dacă într'un nou discurs, răsunător ca toate discursurile sale, Ducele Italiei, d. Mussolini, să nu se servească chiar de stenogramele debaterilor Parlamentului român...

Și iată cum o cauză sfântă pe care trebuie s'o apărăm cu toată arama noastră — câtă mai avem — în mâna politicianilor, ea devine o adevărată trădare de neam. Și nu știm ce să credem, când ea vine din rândurile partidului național-tărănesc și vine la intervale așa de semnificative.

Păcatul acesta, însă, privește întreaga democrație românească. Vă aduceți aminte că nu mai demult decât acum un an, d. Victor Iamandi, ministru marcant pe atunci al partidului liberal, făcea în Parlament uluitoarele declarații asupra istoriei și situației etnice a orașelor ardelenice.

(Continuare în pagina II-a)

altmănu decăt...
alternativă cu național-tărăniștii?

Ei se plâng acum în Parlament și în anzul Europei, care pe trei sferturi ne este dușmană, că Unirea nu este o unire adevărată, ci mai mult o paragină, că România... — dar iarăși trebuie să ne astupăm călimara. Ei vorbesc de lupi și lupii sunt la ușă, vorbesc de porci, și porci sunt ei înșiși!

Ați observat, mai ales acum în ultimul timp, că până și criminalii caută tot felul de argumente și subterfugii să-și acopere și să-și uşureze consecințele nelegiurii lor.

Parlamentarii noştri sunt așa de... pantelimoni halippa, încât nici atâta lucru nu pot să facă!

N. Crevedia

pădurilor
uresene

„Ordin dela comuniști“

D. Pan Halippa deraiază ca d. si Ghită Pop Basarabia în discuția Senatului

În ședința de ieri a Senatului, d. Pan Halippa, exponentul partidului național-tărănesc în Basarabia, a făcut unele declarațiuni, reeditând într-o formă voalată declarațiunile făcute de d. deputat Ghită Pop în Cameră cu privire la invazia regătenilor în Ardeal. Fruntașul național-tărănist basarabean, afirmă următoarele:

În trecutul provinciei dintre Prut și Nistru, nu avem ce căuta prea mult pentru explicarea stărilor triste de azi a Basarabiei. Sub ruși, Basarabia era doar o provincie răpită și tratamentul ce i se aplica, venia dela o administrație străină.

Din declarațiile d-lui Halippa, care se folosește de seceta care a bântuit Basarabia, ca de o armă politică, reiese în mod clar că pe fostul ministru al provinciei dintre Nistru și Prut îl împinge gândul spre «fericirea» de peste Nistru.

«ORDIN DELA COMUNIȘTI»

La afirmațiunile nechibzuite ale d-lui senator Halippa, d. senator A. Nicolau a strigat: «Ordin dela comuniști». Cum se poate explica ca d. Halippa, care a fost ministrul Basarabiei 5 ani de zile, vine acum în Senatul țării și arată că pentru această provincie nu s'a făcut nimic.

Cu lux de amănunte, exponentul național-tărănștilor basarabeni, caută să explice o serie de lucruri în Basarabia, atribuindu-le guvernului liberal.

O NOUA TACTICA DE LUPTA

Dar nechibzuitele afirmațiuni ale d-lui Pan Halippa, fac parte din programul de luptă al partidului național-tărănesc care caută ca prin astfel de insinuări să semene vrajbă și ură între regăteni și cetățenii din provinciile alipite.

D. PROF. N. IORGA

Lupta aceasta, nu va duce la rezultatele scontate de conducerea partidului național-tărănesc, întrucât programul de lucru al acestui partid lasă impresia în marea masă a poporului că este dictat de unele idei venite de peste hotare și care nu prind rădăcini la noi.

B. IORGA INFIEREAZA PE D. PAN HALIPPA

Cu cât d. Pan Halippa caută să explice că Basarabia este neînțeleasă de oameni, cu atât revolta oamenilor de suflet din această țară crește mai mult.

Profesorul neamului românesc, d. N. Iorga, indignat de afirmațiunile dictate de conducerea partidului național-tărănesc, făcute de fostul ministru al Basarabiei, a infierat cu atâtă energie, îndrăsneala a celui care reeditează pe d. Ghită Pop la Cameră.

D-sa spune, că omul care abia acum vede prin ochii partidului din care face parte, lipsa drumurilor practicabile din Basarabia, este lipsit de inteligență.

HARTUIALA D-LUI MANOILESCU

D. Mihail Manoilescu, fost ministru, califică atitudinea d-lui Pan Halippa ca o armă de luptă pentru a sădi în sufletele românilor de pe cuprinsul țării, vrajbă și ură.

După cele petrecute cu Ardealul și ieri cu Basarabia, vor urma și discuțiuni interesate despre Bucovina.

Se observă în atitudinea partidului național-tărănesc o revoltă a așteptării în opoziție și pe care o folosesc, aducând în discuție probleme care nu fac țării decât rău.

Sunt — poate — singurele arme ce le-au mai rămas național-tărăniștilor de a lupta în contra ordinei de stat și a-și împăca gândul hrănit cu idei de peste Nistru sau Tisa.

CENTRUL B.

SECRET

1929

246

VNA
14

1443

Anul 1957 luna Ianuarie ziua 5

S. S. C. B.

catre

MINISTERUL APARARII NATIONALE

Serviciul Secret

OPERAT LA FIȘE

[Handwritten signature]

Am onoare a înainta alăturata Notă Informativă, cu privire la mișcările din organizația național-țărănistă din Barabia.-

p. ȘEFUL CENTRULUI B.

MAIOR *Stancov*

(D. Stancov)

NOTA INFORMATIVA

5 Ianuarie 1937

D-l Pan. Halipa, a convocat a patra zi de Crăciun la dânsul acasă pe acei partizani cari au semnat telegrama de solidaritate cu D-sa față de declarațiile din parlament.

Intre aceștia sunt D-nii Gr. Cazacliu și Bogos. Afară de acești semnatori ai telegramei n'a mai participat nimeni. S'a evitat chiar să fie invitat vre'un regătean, deși semnatar al acelei telegrama este și fostul deputat Rozemberg.

D-l Halipa a explicat acestora de ce a făcut aceste declarațiuni:

1/. A mărturisit că este alături de caracterul de bronz a D-lui Maniu, cu care este de altfel întreg Ardealul, pentru că D-l Maniu prezintă adevăratele idei democratice.

2/. Că nimeni altul nu poate avea autoritatea politică a D-lui Maniu.

3/. Că declarațiunile sale au fost într"adevăr dublate față de manuscrisul aceluiaș declarații ce le-a prezentat D-lui Mihalache.

4/. Că în fine a căutat să fie alături și în întregime cu politica D-lui Maniu pe care o susține.

A cerut semnatarilor telegramei să fie alături de D-sa, în noile evenimente ce se vor produce chiar în sânul partidului Național-țărănesc, evenimente cari vor hotărâ dacă partidul național-țărănesc poate să fie împotriva principiilor D-lui Maniu, ori să închine steagul pentru a atitudine slugarnică care să aduă partidul la putere.-

247
OPERAT LA FISC

De sigur că cu toată intimitatea acestei consfătuiri, intimitatea cerută cu insistență de D-l Halipa, a transpirat între partizani și în momentul de față sunt două mișcări pronunțate. -

248

O mișcare în care iau parte regățeni și basarabeni, cari nu aprobă atitudinea D-lui Halipa de a fi alături cu acțiunea D-lui Maniu, pe cari o consideră net potrivnică Coroanei. Această mișcare simpatizează o eventuală aducere la șefie a D-lui Mihail Ghelmengeanu. Din această mișcare fac parte ca fruntași: Colonel rez. Lupu, Marcheti, Moraria, ș. a.

A doua mișcare este condusă de D-l Ștefan Ciobanu susținut la centru de D-l Virgil Madgearu.

D-l Ștefan Ciobanu care este de mult în conflict cu D-l Halipa, susține că organizația național-țărănistă a Basarabiei trebuie să rămână cu un șef basarabean.

Nu aprobă declarațiile și nici atitudinea D-lui Halipa pe care le socotește exagerate mai ales că D-sa (D-l Ștefan Ciobanu) a fost lipsit de concursul D-lui Halipa în acțiunea ce a dus-o pentru excluderea lui Zipstein și a lui Balavitchi, din organizația Tighina.

Aceștia au fost susținuți pe față de D-l Halipa.

D-l Ștefan Ciobanu nu o spune, dar se înțelege că D-sa vrea această șefie. A declarat însă că punctul D-sa le de vedere este susținut de D-l Madgearu.

D-l Ghelmengeanu mai este susținut și de deputații Iacobescu dela Cetatea Albă și Crăciun Șerbănescu dela Ismail.

Acesta din urmă a și declarat că dacă nu se clarifică situația D-lui Halipa prin o sancționare și anume retragerea D-sale dela șefie, D-l Șerbănescu trece la validiști. -

Acestea sunt cele trei curențe acum în organizațiile național-țărăniste din Basarabia.

D-l Ștefan Ciobanu a întreprins acțiunea d-sale în mod tainic, dar nu renunță la ea. -

64

O şedinţă ce va avea loc după Bobotează când D-l Halipa se va explica în faţa întregului Comitet va clarifica această situaţie tulbure acum, dacă cei ce acţionează împotriva-i vor avea curajul să dea cărţile pe faţă.-

OPERAT LA FIŞE

---o0o---

A.S.T.

~~Dono~~

21.2.93

250

OPERAT LA FIȘE

Inamintat alături de copii
cuas expreș pînă la
persoană și autoritatea ei
Kalopa Pauloman, prezentat de

A.S.T. și înlocuit după
afirmația ei A.S.T., după
indicația ei Kunolier P pentru
înlocuirea acestuia ^{expres} la Marșan

Messa:

In cheie.

U.

251
6 Octombrie 1939.

Intrevederea VIRGIL MADGEARU-
PANTELIMON HALIPPA.

În ziua de 5 Octombrie c. PAN HALIPPA,
a fost înștiințat de VIRGIL MADGEARU că IULIU
MANIU l-a delegat cu conducerea reorganizării
național-tărăniștilor din județele de peste
Prut.

PAN HALIPPA a opinat că intrucat
liberalii deja sunt reorganizați în această pro-
vincie de ION INCULET, și deci acțiunea național-
tărăniștă ar întâmpina serioase dificultăți, este
nevoie ca IULIU MANIU să se deplaseze personal
la Chișinău și în alte centre basarabene.

—

30 Noembrie 1939

252

20

OPERAT LA FISE

1758

Pan Halippa și situația
din Basarabia.

PAN HALIPPA a prezentat ieri 29 crt. lui I.
MANIU, un studiu asupra situației din Basarabia, în care
arată starea în care se găsește provincia de peste Prut
insistând în privința propagandei pe care o fac comu-
niștii evrei, după expresia sa "cei mai buni agenți ai
aceste propagande."

253

OPERATOLA FIȘE

21

1758

In cercurile basarabene dl. Pan Halița președinte
de onoare al Cercului Basarabean și important factor al
partidului național-tărănist, s'a arătat neîncrezător în
svoia că Basarabia va reveni României, spunând că totul
este o simplă manevră a puterilor mari pe cari noi românii
nu o putem pricepe.

- sursă serioasă -

3142

MA 60

256 OPERAT LA FICE 22

Cercurile partidului național-tărănesc afirmă că d-nii Pan Halipa și Lupu Costache intenționează să organizeze cadrele de refugiați basarabeni pentru partidul național-tărănesc.

În acest scop dl. Pan Halipa va vizita centrele de refugiați basarabeni dela Buzău, Craiova și C.Lung-Muşcel.

- sursă serioasă -

biroul Presei

255

23

Eşire Nr. 1065

Sr III

OPERAT LA TIP

N O T A

25 Oct. 1940

Cu. Nr. 565/940. Serviciul Central
al Cenzurei , autoriză continuarea apariției
la București, a revistei lunare, de literatură
și cultură generală, intitulată "VIATA BASARABI-
EI" de sub conducerea D-lui. Prof. Pensionar
Pan Halippa, refugiat dela Chișinău la București
în strada Donici Nr. 32.

3547

3000/100

OPERAT LA FISE

Se află că în cercurile basarabene se vorbește de impunerea d-lui Pan Halipa ca guvernator civil al regiunilor transnistriene, d-sa fiind socotit unul din cei mai capabili basarabeni pentru a lucra la ridicarea provinciilor transnistriene.

Dl. N. Smochină, președintele asociației transnistriene ar fi aprobat această alegere a cercurilor basarabene.

- probabilă -

28 Martie 1941

1. IV. qui
son
sil~~18.10.1941~~
~~Buletin~~ - exp. culturale
8/Pentru C.I.
a. T. W.OPERAT LA FIȘE
(257)

N O T A

În după amiaza zilei de 27 Martie a.c., între orele 18-19,30 a avut loc în sala Centralei Caselor Naționale din București, Calea Victoriei Nr. 52 etajul I, conferința fostului ministru Pan Halipa despre "Românitatea Basarabiei", cu prilejul aniversării a 23 Ani dela unirea Basarabiei.

Au participat circa 500 de persoane, sala fiind arhiplină.

Spre a ilustra situația detestabilă creată în Basarabiei în urma răpirei de către U.R.S.S., oratorul a semnalat în introducerea conferinței sale o serie de informațiuni cu caracter economico-social culese dela refugiații sosiți recent din această regiune.

Astfel printre altele a menționat următoarele:

În ultimul timp situația din Basarabia s'a transformat într'un adevărat haos, economia acestei regiuni devenind cu totul compromisă. Lipsa obiectelor de strictă necesitate și a produselor alimentare, s'a accentuat în mod evident.

Regiunea a devenit supra populată cu elemente de origine etnică străină de cea română. Ex.: orașul Chișinău numără în prezent peste 500.000 locuitori, depășind în mod considerabil numărul de aproximativ 120.000 cât avea sub stăpânirea românească.

Justiția se aplică cu cea mai mare severitate.

tate. Românii sunt judecați într'un mod cu totul
neobișnuit, atribuindu-li-se capete de acuzare
pe nedrept. Avocaților le este imposibil de a
influența pe intransigeții judecători sovietici.

Desvoltând subiectul, oratorul a făcut o
incursiune istorică, în decursul ultimelor seco-
le, demonstrând prin diferite exemplificări
scrise temeinicia românității Basarabiei.

La sfârșitul conferinței care a fost viu
aplaudată, profesorul universitar I. Petrovici,
în numele Caselor Naționale după ce a mulțumit
oratorului, a citit textele a două telegrame
expediate M.S.Regelui și Conducătorului Statului.

Intreaga asistență a fost invitată să semne-
ze textele acestor două telegrame.

3192

259

Din cercurile național-tărăniste se află că dl. Pan Halipa a fost numit de consiliul executiv al partidului național-tărănist, conducător al cadrelor partidului din Basarabia, atrăgându-i-se în mod deosebit atenția să nu primească în organizațiile partidului elemente de extrema stângă sau foști comunisti.

Mos Ion Cedreanu fost fruntaș al partidului radical țărănist, a fost numit secretar general al partidului național-tărănist din Basarabia.

- sigură -

OPERAT LA

Comentându-se desfășurarea războiului contra Sovietelor, cercurile național-tărăniste s'au împărțit în două tabere.

Un curent creiat și condus de dl. Pan Halipa afirmă că România trebuie să aibă ca frontieră răsăriteană strategică râul Bug, spre deosebire de punctul de vedere oficial al partidului exprimat de d-nii Maniu, Mihalache, Lupu, etc., cari susțin că România nu trebuie să facă o politică de cucerire, ci numai de întregire a hotarelor firești, pentru a nu exista litigii în viitor cu Rusia.

Chestiunea se urmărește.

- sigură -

==

~~29~~
Dr. Pantelimon Halippa
București, Str. Donici Nr. 32. 261

1758

OPERATOLA F

Titularul este vechiul membru al Sfatului Țării din Chișinău. Fost prieten intim al defunctului Constantin Stere, de care s'a despărțit, el urmând pe Iuliu Maniu tot timpul. A știut să-și facă toate interesele și afaceri personale realizând o avere foarte frumoasă.

Este principal acționar și membru- consilier al Băncii Basarabiei.

Face parte din prietenii intimi ai lui Iuliu Maniu.

29. 8943

Halippa Pantelimon

17

LOPLR F15262

Pantelimon Halippa s'a născut în anul 1878 în comuna Cubolta, jud. Soroca (Basarabia). Fratele lui Nicolae se găsește și astăzi pe teritoriul Uniunii Sovietice. Bunicul lui, Ștefan Halipa era considerat ca un adevărat "russac" și a accentuat întotdeauna că el este originar din adevărata Rusie. Acest Ștefan Halipa a apărut în Basarabia în anul 1813, și a fost preot în comuna Culba, unde s'au născut și nepoții lui Pantelimon și Nicolae Halippa.

Pantelimon Halippa a urmat școala primară în comuna sa natală, liceul la Chișinău iar universitatea la Iași.

În anul 1906 el a colaborat la ziarul "Basarabia", iar în anul 1908, a scos prima carte în limba moldovenească intitulată "Pilde și povești". În anul 1913 a redactat ziarul "Cuvântul Moldovenesc" (Moldovscae Slovo). Cu mult nu mai înainte el a scos o carte de poezii. În general Halippa a jucat pe acele timpuri un rol destul de important în toate mișcările culturale basarabene.

În cercurile de dreapta Halippa nu este iubit și este astfel caracterizat: "Sub regimul țarist Halippa se dădea drept socialist-revoluționar și se lăuda cu "moldovanismul" lui. Sub regimul românesc Halippa s'a înfrățit cu evreii și cu rușii." Dacă ar fi fost de pur sânge românesc, nu s'ar fi comportat în felul acesta. Și într'adevăr, numai cu câteva luni înainte de unirea Basarabiei cu România, Halippa a scris în "Cuvântul Moldovenesc" în anul 1917 "Basarabia desigur e o parte din Moldova. De lucrul acesta se vorbește în istoria Basarabiei. Lucrul acesta nu înseamnă că noi dorim să ne despărțim de mama noastră Rusia și că dorim să ne alipim de România. Doamne ferește-ne de aceasta. Nu,

5

OPERAT LA FISE

31

noi, moldovenii, devenind cetățeni liberi datorită revoluției rusești, dorim ca și înainte să fim legați de Rusia, fiindcă noi în republica rusească federativă vom duce o viață mai ușoară și mai fericită decât am fi dus-o în mica și slaba Românie".

263

După părerea generală defectul lui Halippa constituie acel fapt că el după caracterul său a fost creiat nu ca să fie conducător ci ca un executor ireproșabil. Și iată în acea perioadă, fiind profesor la Școala Normală din Chișinău și membru în diferite cercuri culturale, el a căzut sub influența profesorului Stere. Sub influența lui el și-a schimbat părerea și a intrat ca deputat în așa zisul "Sfatul Țării", care a votat Unirea Basarabiei cu România.

Imediat după alipirea Basarabiei cu România, a fost ales ca deputat în Parlamentul românesc. De atunci și până în ultimul Parlament românesc convocat sub fostele regime de partide politice, Halippa în permanență a fost ales deputat de populația basarabeană. În privința politică Halippa chiar din primul moment a creiării partidului țărănist român al lui Mihalache, a intrat în formația acestui partid împreună cu Stere și până la desființarea partidelor de anul trecut, el a fost președinte al tuturor organizațiilor național-țărănești din Basarabia.

La 5 Decembrie 1919, Halippa pentru prima dată este numit ministru fără portofoliu al Basarabiei în cabinetul Vaida Voevod. La 1 Decembrie a aceluiaș an, Halippa a fost delegat să administreze Basarabia în locul lui Inculeț. La 6 Iunie Halippa este numit ministru al Lucrărilor Publice în cabinetul Barbu Știrbey. La 16 Noembrie 1928, este numit în aceiaș calitate în cabinetul Maniu. La 14 Noembrie 1929, el este numit ministru al Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor și ministru al Basarabiei, tot în cabinetul Maniu.

La 7 Iunie 1930 Halippa rămâne ca ministru al Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor în cabinetul lui G.G. Mironescu, cabinet care a durat 3 zile și care a primit demisia Consiliului de Regentă, formând Restaurația Regelui Carol pe Tronul României. La 13 Iunie 1930 în cabinetul Maniu, Halippa este numit ministru fără portofoliu, ad-interim la Muncă și Ocrotirilor Sociale. La 10 Octombrie 1930 Halippa rămâne ministru fără portofoliu în cabinetul Mironescu și ocupă acest post până la 18 Aprilie 1931, când vine la putere profesorul Iorga, care îl consideră pe Halippa aproape ca pe un comunist. La 6 Iunie el este din nou numit ministru fără portofoliu în cabinetul Vaida Voevod. La 12 Octombrie 1932 în aceeași calitate în cabinetul Maniu și la 14 Ianuarie 1933 în noul cabinet al lui Vaida Voevod până la 14 Noembrie 1933, când la putere vine guvernul liberal și care a durat până la sfârșitul anului 1937. Cu venirea la putere a liberalilor, cariera guvernamentală a lui Halippa încetează, el rămâne fie deputat, fie liberal după cum era ales. În anul 1936 numele lui Halippa din nou a apărut în presa românească și anume de faptul că Halippa fiind senator a ținut următorul discurs în ședința Senatului: "Sub dominațiunea rusească, Basarabia a fost considerată ca o provincie alipită și pe motivul acesta nu prea se sinchiseau de ea. Lucrul acesta însă nu a sinchisit și în Rusia sub dominația rusească, s'a constituit o rețea de căi ferate și să se facă căi de comunicație pe Nistru, Prut și Dunăre, iar administrația română a construit în România numai 20 km. de căi ferate, iar căile de comunicație pe Nistru, Prut și Dunăre au fost cu totul lăsate". Discursul lui Halippa a fost întrerupt de strigătele deputaților de dreapta, prin cuvintele "rușine", "afară", "comunist". Profesorul Iorga și senatorul Ciugureanu au răspuns imediat

printr'un protest.

În luna Februarie 1938 Halippa a făcut un demers ca să fie numit senator pe viață întrucât a fost ales de 10 ori la alegerile parlamentare. Demersul lui nu a fost admis, pe motivul că în numărul de 10 alegeri, Halippa a arătat și alegerea lui în "Sfatul Țării", care după concluzia Înaltei Curți de Casație care a examinat demersul lui Halippa, nu poate fi considerat ca Parlament.

De atunci Halippa a rămas după bortul vieții politice. Cu atât mai mult el nu s'a înscris ca membru al "Frontului Renașterii Naționale" și împreună cu Maniu, Mihalache, Dr. Lupu și alți conducători ai național-țărăniștilor rămâne în rândurile opoziției noului regim autoritar, păstrându-și credința dogmelor democratice.

Пантелеймон Халипа родился в 1878 году в деревне Кубельта, Сорокского уезда, Бессарабской губернии. Его родной брат Николай и по сей час живет на территории Советского Союза. Их дед Степан Халипа считал себя чистокровным "русаком" и в особенности подчеркивал всегда, что он является выходцем из настоящей России. Этот Степан Халипа появился в Бессарабии в 1813 году и был священником в селе Кубельта, Сорокского уезда, где впоследствии родились его внуки Пантелеймон и Николай Халипа.

Пантелеймон Халипа свое начальное образование получил в своем родном селе Кубельта, среднее образование - в Кишиневе, а высшее - в Ясском университете. В 1906 году он сотрудничал в газете "Бессарабия", в 1908 году выпустил первую книгу на молдавском языке под заглавием "Примеры и рассказы." /Пильде ши Повесте/. В 1913 году редактировал газету "Молдавское Слово." Годом ранее он выпустил и свет первые свои стихотворения. Вообще Халипа играл довольно видную роль во всех бессарабских культурных движениях того времени.

В правых румынских кругах Пантелеймона Халипу не любят и характеризуют его так: "при царском режиме Халипа выдавал себя социалистом, революционером, хвастая своим "молдавинизмом", при румынском режиме Халипа братается с евреями и русскими. Если бы он был чистокровным румыном он бы себя так не вел. И в самом деле всего лишь за несколько месяцев до присоединения Бессарабии к Румынии Халипа писал в "Молдавском Слове" в 1917 году: "Бессарабия, конечно, часть Молдовы. Об этом говорит вся бессарабская история. Однако это все не значит, что мы, бессарабцы, желаем оторваться от матушки нашей России и желаем прилипнуть к Румынии. Боже избави нас от этого. Нет, мы, молдаване, ставшие благодаря русской революции свободными гражданами, желаем и впредь быть связанными с Россией, потому что мы в федеративной румынской республике будем иметь жизнь более легкую и более счастливую, чем если бы будем жить в маленькой и слабенькой Румынии." Недостатком Халипы по общему мнению является то обстоятельство, что

он, по характеру своему не создан быть руководителем, а является лишь безукоризненным исполнителем. И в этот период времени, состоя преподавателем кишиневского учительского института и членом многих культурно-просветительных кружков того времени он подпал под влияние проф. Стере. Под его влиянием он изменил свою точку зрения и вошел депутатом в так называемый "Сфатул Церий" /Совет Страны, т.е. совет Бессарабии, который проголосовал присоединение Бессарабии к Румынии/.

Вслед за присоединением Бессарабии к Румынии Халипа был избран депутатом в Румынский парламент от прогрессивной части бессарабского населения. С тех пор и до последнего румынского парламента, созванного при прежнем режиме политических партий Халипа неизменно избирается депутатом парламента от бессарабского населения. В политическом отношении Халипа с первого же момента образования румынской царанистской партии /крестьянской партии/ под руководством Михалаке вошел вместе со Стере в состав этой партии и до принудительного роспуска этой партии в прошлом году совместно со всеми остальными политическими партиями Румынии при переходе ее к новому корпоративному режиму, состоял председателем всех бессарабских организаций партии национал-царанистов.

5 декабря 1919 года Халипа назначен впервые министром без портфеля по делам Бессарабии в кабинете Вайды Воеводы. 1-го декабря того же года Халипа был делегирован администрировать Бессарабию вместе Инкульца. 6 июня 1927 года Халипа назначен министром общественных работ в кабинете Фарбу Штирбей. 16 ноября 1928 года Халипа получает портфель министра общественных работ в кабинете Маниу. 14 ноября 1929 года Халипа назначен в правительстве Маниу министром Бессарабии, министром общественных работ и министром путей сообщений. 7 июня 1930 года Халипа в качестве министра путей сообщений и общественных работ входит в трехдневный кабинет Г.Г. Миронеску, который принимает отставку регентского совета и оформляет реставрацию короля Карла на престоле. 13 июня 1930 г. Халипа назначается в пра

268 18

вительство Маниу назначается министром без портфеля и временно министром труда и социального обеспечения. 10 октября 1930 г. Халипа остается министром без портфеля в кабинете Миронеску и занимает этот пост до 18 апреля 1931 г., когда к власти приходит проф. Йорга, относящийся совершенно отрицательно к Халипе и считающий его чуть ли не коммунистом. 6 июня 1932 г. Халипа снова назначается министром без портфеля в кабинете Вайды Воеводы, 12 октября 1932 г. остается министром без портфеля в кабинете Маниу и 14 января 1933 года в новом кабинете Вайды до 14 ноября 1933 г., когда к власти приходит либеральное правительство, сохраняющее за собой правительственную власть до конца 1937 г. Со времени прихода к власти либералов правительственная карьера Халипы закончилась, он остается только депутатом либо сенатором в зависимости от избрания. В 1936 году имя Халипы снова прогремело в румынской прессе из-за того, что, будучи сенатором, Халипа выступил в общем собрании сената с речью, в которой между прочим заявил: "При русском владычестве Бессарабия была присоединенной провинцией и потому обращение с ней не могло не хвастать своей мягкостью. Однако это не мешало тому, что при русском владычестве Бессарабия получила железнодорожную сеть и судоходные линии по Днестру, Пруту и Дунаю. Между тем при румынской администрации построено в Румынии всего на всего лишь 20 километров железных дорог, а судоходство по Днестру, Пруту и Дунаю совершенно заброшено. Речь Халипы была прервана неистовыми криками негодования правых, кричавших "невер", "долей", коммунист." Проф. Йорга и сенатор Чугурану немедленно выступили с протестами против слов Халипы.

В феврале 1938 г. Халипа возбудил ходатайство о предоставлении ему прав пожизненного сенатора в виду того, что он 10 раз был избираем на парламентских выборах. Ходатайство это однако было отклонено под тем предлогом, что в числе 10 избраний Халипа указал и избрание его бессарабский - "Сфатул Церий", который по заключению Высшего Кассационного суда рассматривавшего ходатайство Халипы, не может считаться

парламентом.

С тех пор Халина остался за бортом политической жизни. Тем не менее он не записался в число членов Фронта Национального Возрождения и вместе с Маниу, Михалаке, д-ром Луцу и другими вождями национал-царизма остается в рядах непримиримой оппозиции новому авторитарному режиму, храня верность демократическим догмам.

Ora 21.40

7.XII.1941

270

38

București 2.86.47 Pan Halippa, Alex. Donici
cu Sibiu 737 Prof. Ghibu.

Am intrat în cursul convorbirii. S'a discutat despre organizarea unui congres la Tiraspol, care ar fi punctul de vedere al guvernatorului și că dl. Smochină, președintele asociației transnistriene, nu cade de acord cu cei de aici și că acuma ar fi cazul să se lase de vederile lui. Deci dl. Smochină trebuie să fie convins neapărat ca să vină la acest congres.

Convorbitorii au căzut de acord să plece amândoi la acest congres, iar dl. P. Halippa să facă toate formalitățile necesare pentru trecere, cum ar fi de exemplu scoaterea autorizației, injecții antitifice etc... după terminarea acestor formalități se va telefona la Sibiu numărul telefonului 737 ora 21.

Dl. Ghibu Aștept avizul dela dta.

Halippa E grozav de greu să determinăm pe dl. Smochină să plece la acest congres. El nu vrea să meargă, doar numai dacă va pleca și la Nicolaiev.....

Bine, vom spune că mergem acolo, altfel nu se duce. A fost maltratat de dl. Alexianu, de aceea este un fel de dușmănie între ei.

Altceva n'am ce să-ți comunic, decât atunci când vor fi gata formalitățile.

Dl. Ghibu Injecțiile sunt obligatorii?

Halippa Da, fiindcă au fost cazuri de îmbolnăvire. La revedere. Duminică putem pleca.
La revedere.

1758

Handwritten mark resembling a stylized 'H' or 'K'.

Mai 1943

39
271

HALIPA PANTELIMON

născut la 1 August 1883 în com. Cubolta
(Soroca); a urmat Universitatea la Iași.

Poet și publicist, a publicat încă din 1906
în revista "Basarabia" din Chișinău, precum și în
alte reviste basarabene, deasemeni în "Arhiva" din
Iași, cât și în "Viata Românească", unde semna P.
Cubolteanu.

A făcut politică alături de Constantin Stere,
fiind socialist sub regimul țarist, iar după
Unire național-țărănist; la despărțirea lui Stere
de partidul național-țărănist, l-a părăsit rămânând
alături de Maniu.

În 1918 a fost vice-președinte al "Sfatu-
lui Țării" și apoi președinte al biroului acestuia
intitulat de "Blocul Moldovenesc".

A fost de mai multe ori deputat și în repe-
tate rânduri ministru: de Stat dela 5/12 Decembrie
1919 și al Basarabiei dela 12 Decembrie 1919 până
la 13 Martie 1920; ad-interim la Lucrări Publice
în guvernul Stirbey; de Stat și ad-interim la Lu-
crări Publice dela 16 Noembrie 1929 la 7 Iunie
1930; de Lucrări Publice și Comunicații dela 7 Iu-
nie 1930; de Stat și ad-interim la Muncă, Sănătate
și Ocrotiri Sociale până la 10 Octombrie 1930; de

Stat dela 10 Octombrie 1930 la 18 Aprilie 1931, dela 6 Iunie la 11 August 1938 și dela 20 Octombrie 1932 la 16 Noembrie 1933, în diferite guverne național-tărăniste.

A făcut parte din masonerie și este cunoscut prin relațiunile sale cu evreii.

Dotat cu o inteligență mediocră a furnizat adversarilor politici ai național-tărăniștilor numeroase ocazii în presă și Parlament pentru diferite atacuri și campanii, ca de pildă în 1936 când rostind un discurs la Senat a atacat administrația românească furnizând în mod inconștient material de propagandă adversarilor României, ceea ce i-a atras violente întreruperi și o nouă campanie de presă.

A fost atacat în presa naționalistă în anul 1937 și pe motivul că ar avea un frate inspector școlar în U.R.S.S.

Lipsit de abilitate politică și renumit prin gafele sale, a creiat multiple dificultăți conducerii național-tărăniste, care nu l-a cultivat decât pentru că era exponentul politice de atunci al unei regiuni și ca recompensă pentru că l-a părăsit pe Stere, a cărui creație fusese.

Avea reputația unui personaj comic al vieții parlamentare și de multe ori conducerea național-tărănistă a intervenit spre a-i tempera zelul oratoric.

În anul 1940 oficiosul sovietic "Izvestia"

i-a reamintit că în tinerețe se manifestase ca un profund admirator al limbii rusești și al literaturii lui Pușkin, Tolstoi, Gogoe, etc. iar că acum "face pe naționalistul român".

După cedarea Basarabiei a luat împreună cu alții inițiativa înființării unui comitet care să ducă o acțiune protostară în străinătate, dar a cărei activitate a fost nulă.

În anul 1934 a făcut parte din consiliul soc. "Soia", atunci înființată, iar în anul 1935 din consiliul soc. "Transportul", care avea ca scop exploatarea navigației pe Nistru.

În prezent este principal acționar și membru în consiliul la "Banca Basarabia".

În timpul fostelor partide politice și-a văzut intens de interesele personale și deși inițial avea o stare materială modestă a realizat o frumoasă avere personală.

Pau Halpa

274

disput de abilitate politică, a pro-
vocat numai încurcături, prin dis-
cusiunile sale, partidului din care
ficea parte.

Centrul Basarabia
B.2.

SECRET

NOTA Nr. / B.2.

13 Mai 1943

Profesorul Pan Halipa în pre-
zent domiciliază în București Str.
Alex. Donici Nr. 32.-

Imediat ce va sosi la Chisinău
se va proceda la supraveghere, spre
a se stabili activitatea precum și
legăturile.-

Comunicat :

- Secției C.I. (Grupa Politică).-

15 MAI 1943

277

N O T A

Dr. Pantelimon Halippa, București, Str. Donici
Nr. 32,

Titularul este vechiu membru al Sfatului
Țării din Chișinău. Fost prieten intim al defunc-
tului Constantin Stere, de care s'a despărțit, el
urmând pe Iuliu Maniu tot timpul. A știut să-și
facă toate interesele și afacerile personale,
realizând o avere foarte frumoasă.

Este principal acționar și membru-consilier al
Băncii Basarabiei.

Face parte din prietenii intimi ai lui Iuliu
Maniu.

16.- Pantelimon Halippa. Profesor și poet basarabean, a făcut
parte din Sfatul Țării.

Creațiune politică a lui Constantin Stere, l-a lăsat pe acesta
când dl. Maniu a hotărât excluderea lui din partid.

A fost ministru al lucrărilor publice, unde s'a distins prin lip-
sa de activitate.

1758

B.O.P.

Iulie 1943

248

OPERATOR LA FISE

Conferință la Chilia Nouă

În ziua de 27 Iunie a.c., ore 21, El. Pan Halipa a ținut o conferință în sala Teatrului Muncitorească din Chilia Nouă, vorbind despre începuturile Literaturii Românești în Basarabia. Prezențienii d-nii: Alexandru Cazaban, Ion Minulescu și Cristobald, reporter de război al marinei, au citit din operele lor proprii.

Au asistat aproximativ 200 persoane.

Total a decurs în liniște.

- sigură
- Sursă Inspec. Pol. Chișinău

CENTRUL BASARABIA
B.2.

1758
27.9.47
14. XI. 1943

SECRET

NOTA Nr. / B.2.

8. Noembrie 1943.

La Nr. 3239/P. din 22. Octombrie 1943 și
urmăre la nota noastră Nr. 2803/B.2. din 2.
Noembrie 1943;

O delegație a comercianților din Chiși-
nău în frunte cu Pan Halip, profesor uni-
versitar și comercianții Firică Petre și
Georgescu Ioan s'au prezentat Ministrului
de Finanțe cerând o micșorare a impozitelor.

Din informații, cele solicitate de dele-
gație a avut un rezultat pozitiv.-

- Comunicat :
- Secția C.I.Gr. Economică

280

48

OPERAT LA FIȘE

30. X. 1943

- Halipa dorind să vorbească cu Maniu, i-a răspuns D-rui Solomon care a spus că nu este acasă că nu știe când se va reîntoarce și că a spus că să nu-l aștepte nimeni.

Halipa a spus apoi că ar vrea să vină cu Președintele dela Chilia.

Solomon a răspuns că poate veni.

1758
Noembrie 1943

281

HALIPA PANTELIMON

OPERATO LA FIȘE

Născut la 1 August 1883 în comuna Cubolta (Soro-
ca); a urmat Universitatea la Iași.

Poet și publicist, a publicat încă din 1906 în revista "Basarabia" din Chișinău, precum și în alte reviste basarabene, deasemeni în "Arhiva" din Iași, cât și în "Viata Românească", unde semna P. Cubolteanu.

A făcut politică alături de Constantin Stere, fiind socialist sub regimul țarist, iar după Unire național-țărănist; la despărțirea lui Stere de partidul național-țărănist, l-a părăsit rămânând alături de Maniu.

În 1918 a fost vice-președinte al "Sfatului Țării" și apoi președinte al biroului acestuia instituit de "Blocul Moldovenesc".

A fost de mai multe ori deputat și în repetate rânduri ministru : de Stat dela 5/12 Decembrie 1919 și al Basarabiei dela 12 Decembrie 1919 până la 13 Martie 1920; ad-interim la Lucrări Publice în guvernul Stirbey de Stat și ad-interim la Lucrări Publice dela 16 Noembrie 1929 la 7 Iunie 1930; de Lucrări Publice și Comunicații dela 7 Iunie 1930; de Stat și ad-interim la Muncă, Sănătate și Ocrotiri Sociale până la 10 Octombrie 1930; de Stat dela 10 Octombrie 1930 la 18 Aprilie 1931, dela 6 Iunie la 11 August 1938 și dela 20 Octombrie 1932 la 16 Noembrie 1933, în diferite guverne național-țărăniste.

A făcut parte din masonerie și este cunoscut prin relațiunile sale cu evreii.

Dotat cu o inteligență mediocră a furnizat adversarilor politici ai național-țărăniștilor numeroase ocazii în presă și Parlament pentru diferite atacuri și campanii, ca de pildă în 1936 când rostind un discurs la Senat a atacat administrația românească furnizând în mod inconștient material de propagandă adversarilor României, ceea ce i-a atras violente întreruperi și o nouă campanie de presă.

A fost atacat în presa naționalistă în anul 1937 și pe motivul că ar avea un frate inspector școlar în U.R.S.S.

Lipsit de abilitatea politică și renumit prin gafele sale, a creiat multiple dificultăți conducerii național-țărăniște, care nu l-a cultivat decât pentru că era exponentul politic de atunci al unei regiuni și ca recompensă pentru că l-a părăsit pe Stere, a cărui creație fusese.

Avea reputația unui personaj comic al vieții parlamentare și de multe ori conducerea național-țărănistă a intervenit spre a-i tempera zelul oratoric.

În anul 1940 oficiosul sovietic "Izvestia" i-a reamintit că în tinerețe se manifestase ca un profund admirator al limbii rusești și al literaturii lui Pușkin, Tolstoi, Gogol, etc. iar acum "face pe naționalistul român".

După cedarea Basarabiei a luat împreună cu alții inițiativa înființării unui comitet care să ducă o acțiune protestatară în străinătate, dar a cărui activitate a fost nulă.

[REDACTED]

In anul 1934 a făcut parte din consiliul soc. "Soia", atunci înființată, iar în anul 1935 din consiliul societății "Transportul", care avea ca scop exploatarea navigației pe Nistru.

In prezent este principal acționar și membru în consiliul la "Banca Basarabia".

In timpul fostelor partide politice și-a văzut intens de interesele personale și deși inițial avea o stare materială modestă a realizat o frumoasă avere personală.

13. III. 1944

1758

284

Grupa P.

Pantelimon Halipa a luat inițiativa organizării unei sărbătoriri de amploare a celei de a 26 aniversări a unirii Basarabiei.

În principiu, nici liberalii nici național-țărăniștii nu sunt contra unei asemenea sărbătoriri.

Inițiativa lui Halipa întâmpină totuși dificultăți deoarece mai ales maniștilor le e teamă că vreun reprezentant al oficialității, impus de autorități în programul sărbătoririi, ar ataca Rusia, ceea ce național-țărăniștii consideră că ar fi totul inoportun în momentele actuale.

16,40

1758
6.14 - Iuliu Maniu

este sunat

5.VII.944

285

Halipa - Bună ziua d-le președinte, aci e Halipa.

Maniu - Ziua bună, d-le ministru, ce faceți ?

Halipa - Mai stați mult la locuință ?

Maniu - Nu, fiindcă am o întâlnire în oraș.

Halipa - Am un memoriu din partea unui tânăr basarabean și vrea să
vi-l dea.

Maniu - Să vi-l dea Dvs. și mi-l dați mie.

Halipa - Atunci am să vi-l aduc Dvs., bună ziua.

ATOLLA FIȘI

286

8329855
001

BRIGADA MOBILA

12 Aprilie 1937.

I

No. 54.

Detectiv 453.

00457

Atitudinea ziarului
"Viața Basarabiei" din Chi-
șinău, provoacă demisii din
organizația național-țără-
nistă din localitate.-

Cercurile din Chișinău comentează cu indignare acți-
unea ziarului local "Viața Basarabiei" de sub direcțiunea fos-
tului Ministru PAN HALIPA, care, prin colaboratorii săi,
POGOLIE, STOIANOV, ZENCENCO, SLAVOV, PORNIC, NEGOVSCHI și
COSTENCO, fac o continuă propagandă curentului regionalist,
contestând celor din vechiul regat origina lor etnică.-

Astfel, faptul că scriitorii CARTU, MARIA DELACOZIA,
FLOREA RANSTE și PROZERANI, PETRU STATE și EMIL TOMESCU, sunt
considerați de acest ziar drept venetici, străini de apariți-
ile neamului, a făcut ca VLADIMIR NEAGA, NICOLAE SPATARU,
STIRBU, Dr. CERNA și alții să demisioneze din cadrele organiza-
ției național-țărăniste, motivând aceste retrageri pe faptul
că, curentul regionalist nu poate decât să dăuneze intereselor
țării.-

Cercurile din acel oraș, cred că această atitudine
a ziarului "Viața Basarabiei" este rezultatul unor instrucți-
uni primite din afara granițelor.-

=====

ROMANIA

INSPECTORATUL REGIONAL DE POLITIE
AL BASARABIEI
CHISINAU

Nr. 14310

28 Mai 1937

DOMNULUI DIRECTOR GENERAL,

Avem onoare a raporta spre stiinta ca in ziua de 22 mai a.c. au sosit in orasul Soroca D-nii: Pan. Halippa, senator din Chisinau, C. Efrim, Inspector General al fundatiilor Regale din Bucuresti, L.T. Boga, profesor universitar din Chisinau, Dr. Brudeanu din Hotin, P. Eftimescu, Gh. Ionescu si P. Antohi, membri ai Regionalei fundatiilor Regale din Chisinau, pentru a participa la adunarea generala anuală a căminelor culturale din jud. Soroca, pendinte de Fundatia Regală "Principele Carol" din Chisinau:

In statia Floresti au fost intampinati de D-l Profesor Paul Vataman, vice-presedintele Căminului județean, de unde au mers la sediul căminului.

Aci D-l Vasile Cebotaru, presedintele filialei respective, a salutat oaspetii din partea Sfatului Căminului Județean, mulțumindu-le pentru cinstea făcută acestui oraș, expunând totodată și programul manifestatiei culturale din ziua de 3 mai a.c. D-l C. Efrim, Inspectorul General al fundatiei Regale, raspunzand D-lui Cebotaru, spune ca orasul Soroca constituie un permanent focar de cultura nationala. In continuare D-sa remarcă plăcuta impresie, pe care chiar de la început i-au făcut-o realizările sorocenilor.

D-SALE

DOMNULUI DIRECTOR GENERAL AL

MINISTERUL DE INTERNE
DIRECTIUNEA GENERALA A POLITIEI

№ 55391 DIN 31 MAI 1937

DOSAR №

La doua zi la orele 8 dimineata membrii regionalei au participat la concertul corului de la Cosăuți, condus de D-l Mađonici, după care a avut loc ședința trimestrială a regionalei sub președenția D-lui Boga. In timpul ședinței a venit și D-l Prefect de județ, care a fost salutat de D-l Boga. Intrându-se în ordinea de zi, D-l Emil Ganea dă cetire procesului verbal al ședinței precedente.

C. Efrim luând act de activitatea prodigioasă a Căminului Cultural al jud. Soroca, sugestionează ca regionala să intervie ca acest cămin să fie premiat cu ocazia sărbătoririi zilei restaurării. D-sa este de părere ca ședințele trimestriale ale regionalei, ce se țin din 3 in 3 luni, să fie fixate în capitalele de județ și pe cât posibil data lor să corespundă cu anumite manifestațiuni culturale identifice cu acestea de la Soroca.

D-l Pan. Halippa este de părere că regionala să subvenționeze corul de țărani de la Cosăuți pentru a-i da posibilitatea să participe la serbările restaurației din București. Pe de altă parte D-sa se arată nedumerit pentru faptul că nici până în prezent la Chișinău n'a luat ființă un cămin orășenesc.

D-l Boga răspunzând D-lui Halippa declară că regionala a fost până în prezent subîncărcată de lucrări, totuși în cea mai scurtă vreme căminul de la Chișinău va lua ființă.

Sfatul a hotărît să se intervie la centrală pentru premierea următoarelor cămine culturale, care prin munca lor s'a dovedit a fi un puternic stimulent de cultură națională pe plaiurile Basarabiei și anume: Căminul cultural din satul Lozova jud. Lăpușna, Căminul cultural din Tarasăuți jud. Hotin din com. Ignaței jud. Orhei, Olănești jud. Cetatea Albă, Colibati jud. Cahul și General Averescu jud. Ismail.

Data viitoareii ședințe trimestriale a regionalei a fost fixată pentru ziua de 19 Sept. 1937 în Chișinău.

Sedința luând sfârșit la orele 12, oaspeții însoțiți de D-l I. Cuțulab, institutor, au vizitat Cetatea Sorocei și Liceul Tehnic Agricol.

La ora 12 a avut loc o masă comună în curtea liceului de fete dată de Căminul Cultural în cinstea oaspeților.

În ziua de 23 mai a.c. orele 17 adunarea generală a cămine-
lor culturale din jud. Soroca continuă și sunt prezenți D-nii: Pre-
fect al jud. Soroca Gh. Găscă, Pan. Halipa, C. Efrim, Inspectorul Funda-
țiilor Regale, L. Boga, vice președintele regionalei din Chișinău,
Emil Ganea secretar, A. Niculă, Inspector Scolar Bălți și regiunea
Soroca, C. Stratulat din Ismail, Dr. Bordeanu - Hotin, P. Eftimescu, D.
Ionescu și P. Antohi - Bălți.

59 La ordinea de zi fiind darea de seamă a activității Sfatu-
lui, darea de seamă bănească pe anul 1936, raportul cenzorilor și
descărcarea de gestiune, programul de activitate pe viitor, bugetul
pe anul 1937, alegerea a doi cenzori și recomandarea celui de al
treilea și diverse.

D-l Cebotaru salută prezența distinșilor oaspeți în mijlo-
cul acestei adunări, arătând realizările înfăptuite de căminele
culturale din jud. Soroca într'un timp relativ scurt de la 6 Oct.
1936 până astăzi. Apelează la sprijinul moral și material al miș-
cării culturale la autorități și în special se adresează D-lui
Prefect Gh. Găscă ca unul, ce este cunoscut de un vechi animator al
ideei culturale.

D-l Gh. Găscă își exprimă mulțumirea sufletească în acest
moment înălțător, când alături de reprezentanții căminelor din

judet se afla înalții oaspeti pe care în numele judetului și al guvernului îi salută. În ce privește sprijinul material și moral al căminelor, D-sa îl făgăduiește complet și neprecupețit, în limita posibilităților.

D-l Boga vice-președintele Fundației Regale "Principele Carol" din Chișinău scuză lipsa I.P. Dionisie Episcop de Ismail, care cu toată bunăvoința ce a avut-o de a participa la această adunare, din cauză de forțe majore a fost nevoit să lipsească.

D-l Efrim printr'o impresionantă cuvântare remarcă covârșitorul rol ce-l joacă mișcarea culturală la sate pentru îmbunătățirea soartei țaranului român. Toate realizările care s'au înfăptuit pe acest tărâm la noi, se datoresc ochiului vigilent și ocrotitor al M.S. Regelui Carol al II-lea părintele culturai.

D-l V. Cebotaru și adunarea prin aplauze unanime primește să se expedieze M.S. Regelui Carol al II-lea următoarea telegramă:

M.S. Regelui Carol II București.

Membrii comitetului regional, reuniți în ședința trimestrială în orașul Soroca, în acord cu conducătorii caminelor culturale din orașul și jud. Soroca, reuniți în congres anual, ambele ședințe ținându-se în prezența reprezentantului Fundației Principele Carol, D-l C.N. Efrim, și a regionalei Basarabiei D-nii Boga și Ganea, cu toți vă asigură de credința și devotamentul lor neclintit în acțiunea de înălțarea satelor noastre îndrumată și animată de Majestatea Voastră.

În continuare D-l Cebotaru dă citire dării de seamă asupra activității Sfatului din cursul anului expirat.

I. Candiani, membrul în delegația permanentă, luând cuvântul face o expunere asupra situației bănești pe 1936.

D-1 Gordei Terlețchi, cenzor, citește raportul cenzorilor, elogiind activitatea căminului și propunând că adunarea să dea descărcarea cuvenită cu mulțumiri.

D-1 Paul Vătămănuș vice-președintele căminului județean înlocuind la președinție pe D-1 Cebotaru, care între timp a fost ocupat cu darea de seamă a activității sfatului, declară deschise discuțiile în jurul rapoartelor ce s'au citit.

În acest scop a luat cuvântul învățătorul Andreescu, care cere ca premilitarii să lucreze și în satele unde nu funcționează centre sau subcentre de premilitari. Este de părere ca școlile țărănești să funcționeze prin luna Aprilie.

D-1 I. Candiani și Cebotaru au dat lămuriri după care la propunerea D-lui Profesor Vătămănuș, adunarea prin unanimitate de voturi aprobă darea de seamă asupra activității **Căminului județean**.

Ordinea fiind epuizată, adunarea generală anuală a Căminului județean a luat sfârșit la orele 20 seara.

La orele 21.30 în sala **Asociației** Învățătorilor din jud. Sorocea, a avut loc un festival artistic la care au participat afară de oaspeții Sorocei, membrii Căminului Județean și un numeros public.

INSPECTOR REGIONAL

Ion E. Ciuraru

SEFUL SERVICIULUI

Andrescu

64

Serviciul

No.

1834 June 2

214

DOMNILE DIRECTOR GENERAL

OPERAT

Avem onoare a vă raporta spre știință că, în ziua
de 15 Ianuarie a.c. în localul Căminului Cultural al
Fundației "Principele Carol" din orașul **Tighina**, o se-
zătoare culturală.-

Cu această ocazie D-l Pan Halipa a ținut o conferință cu subiectul " În slujba scrisului românesc în Basarabia " arătând lupta ce s'a dus de acei ce cu adevărat simțeau românește, în provincia ce timp de mai bine 100 ani a fost sub stăpânirea streină, - scoțând în evidență valoarea scrisului românesc în literatura română și munca ce s'a depus pentru românizarea provinciei dintre Prut și Nistru. -

la această șezătoare culturală a luat parte ma-
joritatea intelectualilor din orașul Tighina.-

DOMNUL SALE,
DOMNUL DIRECTOR GENERAL AL POLITIEI BUCURESTI

MINISTERUL DE INTERIORE
DIRECTIUNEA GENERALA A POLITIEI
Nr. 007845 DIN 23. IAN. 1969
DOSAR Nr. 31184

Arhiva E. Ștefan 62

Intraved. IV. 2. 1686

DOMNUL DIRECTOR GENERAL

./.

Se menționează că la sosirea D-lui Pan Halipa în
gara Tighina, a fost întâmpinat și condus de unii mem-
brii ai fostului partid național țărănesc.-

INSPECTOR REGIONAL,

Moselraum

SEFUL SERVICIULUI,

Omusa

0531184

Părul _____
Sprâncenele _____
Ochii _____
Nasul _____

Am luat cunoștință de

Semnătura _____

Certific semnătura:
Șeful Grupei,

DE - L REGIONAL DE POLITIE
A - BASARABIEI
C - SINAIArhiva Sigurantei
Intrarea No. 3766

DOMNUL DIRECTOR GENERAL,

OPERAT

Avem onoare a vă raporta spre știință, că în cursul lunii
ianuarie a.c. D-l Pan Halippa a invitat la locuința sa mai multe per-
soane din localitate, cunoscute că activează pe tărâmul literar, prin-
tre cari și pe D-nii Ion Macovei, Inspector General Scolar, Al. Bol-
dur, profesor universitar și Eremia, directorul Imprimeriei Statului
din Chișinău.-

Cu acest prilej s'a discutat și constatat că după șapte ani
de activitate a revistei lunare "Viața Basarabiei", dezvoltarea mai
departe a scrisului românesc în Basarabia n'ar fi îndeajuns încura-
jată, dacă nu s'ar pune la dispoziția scriitorilor basarabeni, o edi-
tură locală, care să le editeze operele și astfel să se ajute la cu-
noașterea vieții din trecut a Basarabiei, a sufletului basarabean și
a tot ce a produs basarabia românească în literatură.-

În urma acestor discuții s'a intervenit în scopul creierii
unei edituri locale la Ministerul de Finanțe, care a făgăduit să dea
suma de 500.000 lei în vederea înființării pe lângă revista "Viața
Basarabiei" a unei edituri cu acelaș nume.-

În prezent D-l Pan Halippa face demersuri la București și
pe lângă alte ministere în vederea sprijinirii realizării acestei
edituri.-

DIRECTOR REGIONAL,

D. Halippa

SEFUL SERVICIULUI,

R. Amesc

DOMNIEI SALE,

DOMNULUI DIRECTOR GENERAL AL POLITIEI BUCUREȘTI

/ Direcțiunea Siguranței /.-

292 29664
20 Februarie 1939

008
04736

Arhiva Sigurantei

Intrarea No 2653

OPERAT

trimis nota 15.4.646
Conferința lui PAN HALIPA la
teatrul Ligii Culturale.

Blue
In ziua de 18 Februarie c. în sala teatru-
lui Ligii Culturale, PAN HALIPA a conferențiat despre:
IN SLUJBA SCRISULUI ROMANESC IN BASARABIA.

7
Conferențiarul își începe subiectul ară-
tând că o națiune își revendică un loc pe scara civi-
lizației umane, în raport cu produsul ei național.

Unul din produsele naționale este și lăte-
ratura în slujba careia PAN HALIPA spune că s'a pus încă
din tinerețe. A întemeiat împreună cu STERE, cu B.P. HAJDEU,
ARBORE, DONICI și FRUNZA ziarul BASARABIA, care a fost
suspendat, iar el închis la Moscova.

Vine de acolo și întemeiază VIATA BASARA-
BIEI în care propăvăduște ideile naționale culturale,
literare și economice.

In timpul rasboiului cel mare, vine la Iași
unde militează pentru unirea Basarabiei cu patria mamă,
prin ziarul CUVANTUL MOLDOVENESC.

In ziar propăvăduia ideia înființării

./.
5
pu

- 2 -

școlilor românești în Basarabia și legiferarea muncii
de folos obștesc.

A îndemnat mai mult la carte, decât la po-
litică, cum fac alții.

50 31184 mnd W
CORPUL DETECTIVILOR

GRUPA II a

208 66
010
20 Noembrie 1942

312

~~Conferință despre Tăranul Basarabean~~

~~N O T A~~

In ziua de 19 Noembrie a.c., între orele 17,30 și 18,30, în aula Academiei de Inalte Studii Comerciale și Industriale din București, ^{foștul ministru} ~~Dr. Pante-~~ limon Halipa, ~~foșt Ministru~~, a conferențiat în fața unui auditoriu de circa 200 persoane, ^{compus} în majoritate din studenți despre "Tăranul Basarabean".

Conferențiarul, ^{după ce a} ~~după ce a~~ făcut un istoric al împrejurărilor în care ^{a fost rănită} ~~Basarabia~~, ~~a fost emulsă de~~ ~~lângă trupul țării~~ și a arătat aportul adus de către ~~forul~~ Partida Național Basarabean în opera de reînvierea conștiinței naționale a românilor ^{din acea provincie} ~~basarabeni~~, [încheiere] a făcut un apel către intelectualitatea basarabeană, îndemnându-o ca prin muncă îndreptată în special pe tarâmul rural, să consolideze și mai mult legăturile dintre țărani basarabeni și Tara Mamă.

Verificată
H. Bluydes

- verificator
JCO

15 Jan 1946

~~66 015~~ 667~~209~~

295

F I S A

=====

PAN HALIPA :

născut în Bălți în anul 1883 profesor pens. căsătorit cu un copil Neculae, născut în Chisinău în anul 1920, cu domiciliul actual în Str.Alex.Donici Nr.32, La P.P.C. necunoscut.-La A.S.cunoscut din dosarul Nr. 31184 indiv.ca fost Ministru,directorul ziarului "Viața Basarabiei" Senator al Județului Chisinău,membru al organizației național țărăniste și inspector al Fundațiilor Regale din Bucuresti.

La S.S.I. cunoscut din dosarul Nr.1195 ca fost președinte al Frontului Țărănesc din anul 1934.

Din dosarul Nr.3547 A cunoscut ca președinte al Refugiaților Transnistrieni din dosarul Nr. 4491 cunoscut ca membru în Consiliul de Administrație al Soc. "Soia"

Din dosarul Nr.3025/2 sef al organizației național - țărăniste din Basarabia.

Din dosarul Nr.4991 ca fost ministru și director general al Asociației "Culzul Moldovenesc"

CHISINAU

17 Martie 1936

NOTA INFORMATIVA

18400 229 005 296 57

In ziua de 8 Martie a.c., a sosit în oraşul Cetatea-Albă D-l Sena-
tor Pan. Halipa, împreună cu Apostol Culea dela Fundația Culturală
"Principele Carol" cari au fost întâmpinați în gara de către membrii
organizației național-tărăniste din acel oraș și elevii școalei țără-
nești din comuna Plătărești, ce a luat ființă în luna Ianuarie a.c.,
din inițiativa D-lui Grigore Sereda și Mircea Ispir, membrii ai cămi-
nului cultural din Plătărești, având în prezent un număr de 26 elevi
între 18-35 ani și cari învață să facă din răchită diferite obiecte
casnice.-

Pela ora 12.40 D-l Pan. Halipa împreună cu circa 150 partizani
au mers la localul cooperativei "Prima" din acel oraș, unde erau
intruniți vre-o 70 de pescari, cari discutau chestiuni profesionale
în legătură cu darea în arendă a limanului Nistrului și a lacurilor
din împrejurimi, unde au vorbit D-nii Alexandru Arnăutov, Mihail Stra-
tah, Feodor Iacobescu și Pan. Halipa, în sensul că partidul național-
tărănesc este contra arendărei Limanurilor și a tuturor apelor cu
pește, la diferiți capitaliști și că acest partid va anula toate conce-
siunile și arendările cari lovesc în interesele pescarilor și în linii
generale au explicat celor prezenți ce înțelege D-l Ion Mihailache prin
"Stat țărănesc", sub care regim țărani și muncitorii vor duce o viață
superioară celei din prezenți și corespunzătoare muncii de o depun ei,
în viața Statului Român. Au arătat că partidul național țărănesc nu a

64 / " 5

avut posibilitatea de a-și pune în aplicare întregul program și de aceea marea masă a muncitorilor și țăranilor nu a putut cunoaște și simți binefacerile lui.-

Toți au criticat programul cuzisto-goghist, spunând că cu nimic nu se va îndrepta situația celorlați cetățeni, dacă vor lovi în interesele materiale ale evreimei și că numai printr-o largă și strânsă coloborare pe baze cooperatiste a meselor muncitorești și țărănești, fără deosebire de origine etnică și religie, vor putea să lupte contra exploatatorilor și să creeze o viață mai bună, pentru toți cetățeni.

Sedința a luat sfârșit la orele 13.40 în perfectă liniște când pescarii au prezentat un membru D-lui Pan. Halipa de toate revendicările și doleanțele lor, care la rândul său i-a asigurat că va depune toate eforturile spre a le veni în ajutor.-

---500000---

73. 31 vol. I
f. 40590/919

P.N.T.

București, strada Donicei No. 32.

PANTELIMON HALIPA este originar din Bălți, Basarabia, născut în anul 1883, căsătorit.

Doctor în Filozofie și Litere dela Universitatea din Moscova, ~~titularul~~ a fost vice-președ. Sfatului Țării care a proclamat alipirea Basarabiei, în prezent profesor pensionar.

Fost Ministru al Basarabiei și fost deputat și senator în toate legislațiile din anul 1918-1938, fost senator de Drept.

~~Cunoscut în cercurile liberale ca "Boul" partid. naț. țărănesc.~~

Dispune de o avere importantă în numerar și în aur.

Deasemeni are un lot important de acțiuni ale Băncii Basarabiei, astăzi Banca Nouă a Moldovei.

Ma are acțiuni Banca de Scont a Romaniei, Creditul Minier, Creditul Funciar Urban și Petrol Block.

Este proprietarul imobilului din strada Donicei 32.

Membru consilier ^{al Băncii Naționale} al Băncii Nouă a Moldovei, fostă B-ca Basarabiei.

Are mari relațiuni sociale și politice, este ~~insusit cunoscut~~ ^{ironizat} în dese cazuri pentru ~~gradul său de inteligență~~ ^{mare} și pentru faptul că este de o ~~modestie~~ ^{modestie} care duce la avaritie.

Membru în delegația permanentă a partidului naț. țărănesc.

București, 17 Maiu 1946.-

→ În 1934 a fost membru în Com. de acțiune al Soc. "Soia".

În 1935 membru în Comitetul al Soc. "Transportul" exploatarea navigației pe Nistru.

298

~~ND~~

2835
~~2835~~
- 2 -

Are mari relațiuni sociale și politice; este ironizat deseori pentru inteligența sa cât și pentru faptul că este de o mare avaricie.

Membra în delegația permanentă a partidului național-băranesc.

OPERAT LA FISC

N O T A

39
CR-PAFLA FIEF

PANTELIMON HALIPPA, domiciliat în București
Str. Doniei nr. 32, este originar din Bălți-Basrabia
născut în anul 1883, căsătorit.

Doctor în Filozofie și Litere de la Universi-
tatea din Moscova, a fost vice-președintele Sfatului
Țării care a proclamat alipirea Basrabiei; în pre-
zent este profesor pensionar.

Fost ministru al Basrabiei și fost deputat
și senator în toate legislațiile din anul 1918 -
1938; fost senator de drept.

Dispune de o avere importantă în numerar și
în aur. Deasemeni, are un lot important de acțiuni
ale Băncii Basrabiei, azi Banca Nouă a Moldovei.

Mai are acțiuni Banca de Secont a României,
Creditul Minier, Creditul Funciar Urban și Petrol
Blok. Este proprietarul imobilului în Str. Doniei 32
și este membru consilier și principal acționar al
Băncii Noi a Moldovei, -

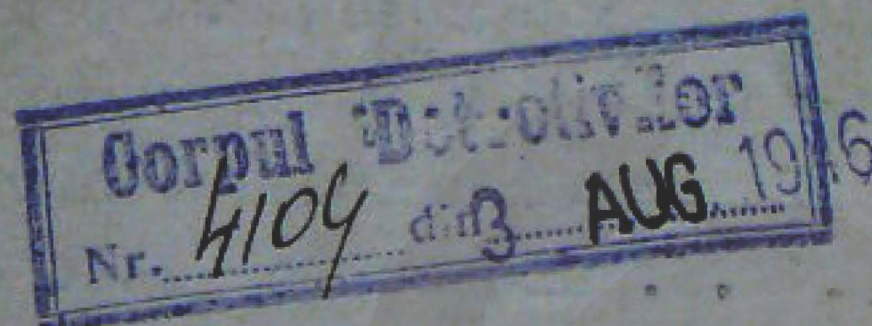
În 1934, a fost membru în cons. de ad-ție al
soc. "Soia". În 1935 membru în cons. de ad-ție al
societății "Transportul" exploatarea navigației
pe Nistru.

1 August 1946

300

71

303

R E F E R A T

Investigatiunile făcute asupra numitului HALIPA PANTELIMON, stabilesc următoarele :

✓ HALIPA PANTELIMON, este născut la 1 August 1883 în comuna Cubolta Judetul Soroca, supus român, de religie ortodoxă, căsătorit cu ELEONORA, născută în comuna Vanțina Județul Soroca, având un fiu NICOLAE, născut în Chisinău în anul 1920.-

Domiciliază în București, strada Alexandru Donici No.32, imobil propriu cumpărat în anul 1940.-

Absolvent al Universității din Iași - Facultatea de Litere, numitul a fost profesor la Liceul de băieți din Chișinău, în prezent fiind pensionar.- Sotia sa de asemenea a fost profesoară la Liceul de fete din Chisinău.-

A fost membru al Sfatului Țării din Basarabia, unde a ocupat demnitatea de vice președinte și apoi președinte, până la desființare.-

A activat politiceste alături de CONSTANTIN STERE cu care s'a înscris în Partidul Național Țărănesc, iar după ce acesta a părăsit Partidul Național Țărănesc, HALIPA PANTELIMON, a rămas mai departe în acest partid, unde a ocupat în calitate de reprezentant al Basarabiei, demnitățile de Subsecretar de Stat și apoi Ministru de Stat.- A fost ales ca deputat în mai multe legislaturi pe listele N.Țărăniste.

Mai înainte sub regimul țarist, din Rusia a făcut politică socialistă.-

A activat intens în Masonerie, unde are legături întinse.-

În prezent activează în mod intens în partidul Național Țărănesc Monist.-

Este cunoscut la C.D. pentru activitatea sa politică din trecut precum și pentru faptul că în urma însărcin-

110

nărei date de conducerea P.National Tărănesc, a furnizat Misiunii Engleze din Bucuresti, date si informatiuni asupra Basarabiei.-

Mai este cunoscut si pentru frecventele sale participări la sedintele P.N.T. precum si pentru faptul că intentionează să reorganizeze refugiatii basarabeni.-

La A.S. cunoscut ca fost director al ziarului Viata Basarabiei, precum si pentru propaganda politica făcută în trecut.-

Pentru aceleasi fapte este cunoscut si la S.S.I.-

Comisar,

E. Sobronse

30 Iulie 1946.

N O T A

Rezultatul notei f.n.

✓ HALIPA PANTELIMON,

La P.P.C. necunoscut.

La C.D. cunoscut din dos. 186, vol. IV, nota 6384, din 10 Iulie 1946, semnalat că în urma cererii Misiunii Britanice către conducerea P.N.T., de a i se pune la dispoziție anumite date cu privire la Basarabia acestia au însărcinat pe cunoscutul politician național țărănist PAN HALIPA, să furnizeze numeroase date deoarece este de origine basarabeană și cel mai indicat în această materie.

Din dos. 262, vol I, notă din 10 Ianuarie 1946, semnalat că a participat în ziua de 3 Ianuarie 1946, la ședința delegației permanente a P.N.T. cu care ocazie s'a discutat hotărârile Conferinței dela Moscova.

Din dos. 262, vol III, nota 5164, din 11 Aprilie 1946, semnalat că P.N.T. intenționează să întreprindă prin HALIPA, o acțiune energică și hotărâtă pentru organizarea refugiaților basarabeni, ale căror doleanțe urmează să fie canalizate și cristalizate sub forma unor memorii care vor fi depuse la Conferința păcii dela Paris, prin intermediul delegațiilor anglo-americani, agitând în felul acesta problema Basarabiei, căutând să-și bazeze argumentele pe principiile cu prinse în Carta Atlanticului.

La A.S. este cunoscut din dos. 31184 ind. A fost Ministru, fost director al ziarului "Viața Basarabiei" din Chișinău, care în 1937 făcea propagandă regionalistă contetand originea etnică celor din vechiul Regat, în urma cărui fapt și-a făcut demisia din P.N.T.

În anul 1936, semnalat că a vizitat orașul Cetatea-Albă în scop de propagandă, iar 1937, orașul Suceava.

La 15.I.1939, este semnalat că cu ocazia unei șezători culturale ținută în localul Căminului Cultural al Fundației Principele Carol din orașul Tighina a ținut o conferință cu subiectul "În slujba scrisului românesc", arătând și îndemnând la luptă pentru romanizarea provinciei dintre Prut și Nistru.

La 18.II.1929, ținut în București la Liga Culturală, o conferință cu același subiect.

La S.S.I. este cunoscut din dos. pers. 1758 și altele. Născut la 1 August 1883, în Comuna Cubalta-Soroca, absolvent al Universității dela Iași. Poet și publicist încă din 1906, colaborand la revista "Basarabia", la revista "Arhiva" din Iași și "Viața Românească".

A făcut politică alături de CONSTANTIN STERE, fiind socialist sub regimul țarist, iar după unire a făcut politică național-țărănistă alături de Maniu.

În anul 1918, a fost vice-președinte al "Sfatului Țării" și apoi președinte al acestuia, instituit de Blocul Moldovenesc. A fost de mai multe ori deputat și Ministru. A făcut parte din Masonerie, de unde are relații cu numeroși eroi.

În 1936, cu ocazia unui discurs ținut în Parlament a atacat Ad-ția Românească furnizand astfel în mod inconștient material de propagandă adversarilor Romaniei.

În 1937, a fost atacat de presa Național-Țărănistă pe motivul că ar fi avut un frate Inspector scolar în U.R.S.S.

A creiat multe dificultăți național-țăfăniștilor din punct de vedere politic care nu l-au cultivat decât pentru faptul că a pățit pe STERE și era reprezentantul unei regiuni "Basarabia".

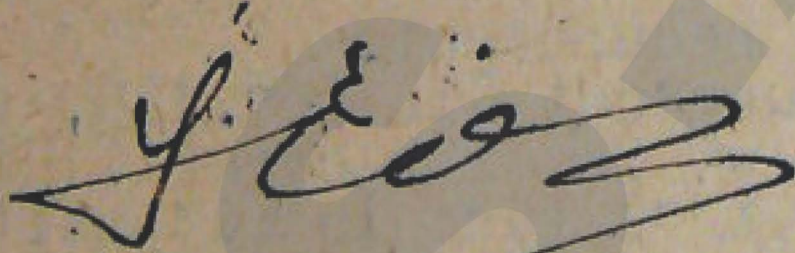
În 1940, ziarul "Isvestia" i-a reamintit că în tinerețe se manifesta ca un profund admirator al limbei rusești și literaturii lui Pușkin, iar acum face pe naționalistul roman.

După cedarea Basarabiei în perioada înaintării trupelor germane a luat inițiativa împreună cu alți demnitari să înființeze un comitet cu scopul de a duce o acțiune de protest în străinătate. În 1919, a fost reclamat de femeia EVDOCHIA SOCOLEVA pentru ademenire.

A fost în Consiliul de Ad-ție al Societății "Soia", Transporturi și Banca Basarabiei.

Mai figurează pe un tabel de persoane cari ~~avea~~ contact cu cercurile germane în anul 1939.-

COMISAR-AJT.

~~012~~ 69
D.G.P. ~~301~~
24 Iulie 1946 (302)

R E F E R A T N°.6384

=====

KENESTEZ ZOLTAN, secretar al Legăției Ungariei este de cca.38 ani și face parte din Ministerul de Externe Maghiar, unde a funcționat ca interpret pentru secția românească.-

A venit în țară la 15 Mai 1946 ca secretar de Legăție și șef al serviciului protocolului Legăției Maghiare.-

Cunoaște o serie de unguri dintre care și pe dr. ANDRASS STEFAN, KUHN ANDREI și KISS NICOLAE.-

Este semnalat des la Athenee Palace împreună cu cpt BIRD și Locot.BEVAL.-

Este membru al partidului micilor agricultori element reacționar. ✓

MARIA KOSSLER, este secretară și dactilografă la serviciul consular locuiește în Bul.Dacia no.10 bis, de origină germană cca.35 ani, frumoasă și pregătită special pentru serviciul de informații al Legăției Maghiare.-

Are legături cu Cap.ACKLAND dela Misiunea Britanică, cu care se pare că trăește.-

Paul

57

D.G.P.

10 Iulie 1946

Nr. 6384

303

300

REPREZENTANTUL ANGLIEI LA BUCUREȘTI PREGĂTEȘTE RAPOARTE
DOCUMENTARE ASUPRA TRANSILVANIEI ȘI BASARABIEI.

Adrian Holman
Paul
Late
✓ ADRIAN HOLMAN care a făcut o deplasare de mai multe zile în Ardeal, și-a încheiat în ziua de 8 Iulie a.c., raportul său cu privire la situația politică și economică constatată de el în această provincie.

La întocmirea raportului, au concurat și Col. KENDALL, Lt. Col. GALPIN, COL. BOLTON, Maior GIBBSON, JYMMY MAC LEOD și Serg. HARRISON.

Unele date din acest raport au fost furnizate și de KERESTESZ ZOLTAN, Secretar al Legației Maghiare din capitală și MARIA KOSSLER, funcționară a Legației.

69.
Pe de altă parte, Misiunea Britanică caută să obțină date și asupra Basarabiei.

In acest scop, ADRIAN HOLMAN a cerut conducerii P.N.T., să-i precizeze următoarele :

1. Care este numărul refugiaților basarabeni pe teritoriul actual al României.
2. Care era situația populației din Basarabia pe baza recensământului din anul 1930.-
3. Orice alte informațiuni asupra situației prezente din Basarabia.

La acest din urmă punct, au fost furnizate numeroase date de PAN HALIPA, cunoscutul politician național-țărănist de origine basarabească.

Sursă : serioasă.

B.-

Adrian Holman

Paul

Late

unul

unul

Turner 31m

29m 9h6

Dr. G. G. G. G. G.

L. G.

Late

5.

31184 mil

3116
A/24 (304)
N'd'at
016

ROMANIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
PREFECTURA POLIȚIEI CAPITALEI
DIRECȚIUNEA POLIȚIEI DE SIGURANȚA

SE APROBĂ :

Nr. 235

Judecator de Instructie Militar
Magistrat

CĂTRE

PARCHETUL CURȚII MARTIALE C. M. C.

Avem onoare a vă ruga să binevoiți a încuviința efectuarea unei percheziții domiciliare la locuința numitului Pantelimon Halipa din București Str. Alex. Dornici Nr. 32 unde suntem informați că s'ar afla material ce interesează ordinea și Siguranța Statului.

Directorul Pol. de Siguranță,

Șeful Serviciului,

[Signature]

209

REFERAT

Din investigatiunile făcute pentru a stabili care sunt capii Basarabenilor aflatii în Capitală, care ar fi trimis prin intermediul Misiunilor Engleze si Americană, un memoriu la Paris, prin care se cere înapoierea Basarabiei, au dus la identificarea următoarelor persoane :

✓ HALIPA PANTELIMON, cunoscutul politician National Tărănist Manist, originar din Basarabia, domiciliat în Bucuresti strada Alexandru Donici No.32, fost profesor de liceu la Chisinau, actualmente pensionar.-

A fost membru al Sfatului Tării din Basarabia, unde a ocupat demnitatea de vice presedinte si apoi presedinte, până la desfiintare.-

A fost deputat în mai multe legislaturi si Ministru în Guvernele National Tărăniste.-

A activat intens în Masonerie și în prezent activează intens în partidul National Tărănesc Maniu.-

Este cunoscut la Arhiva C.D. pentru activitatea sa politică din trecut si pentru faptul că în urma însărcinării date de conducerea Partidului N.Tărănesc Maniu, a furnizat Misiunii Engleze din Capitală, date si informatiuni asupra Basarabiei.-

Este cunoscut si pentru faptul că intentionează să reorganizeze refugiatii Basarabeni.-

Deasemeni, s'a mai stabilit că au furnizat material în legătură cu Basarabia Misiunilor Engleze si Americană, și numiții :

✓ CIOBANU STEFAN, profesor universitar membru al P.N.T. Maniu, fost Ministru în anul 1940.-

./.

de Moșneanu
pentru [4]

Nicolae

atru
anul cap
14.12.46

64

1 (R) V
GABRIEL TEPELEA, fost director al gazetelor refugiatilor
Basarabeni, infiintata in 1940, membru al P.N.T. maniu, si in prezent
redactor la ziarul Dreptatea.-

SEF DE POARTIE,

H. R. M. C.

72
~~00093 304~~

8 August 1946

306

Posedând informațiunea că unii
din capi basarabenilor aflați în Capitală
ar fi trimis prin intermediul Misiunilor En-
gleze și americane, un memoriu la Paris prin
care se cere înapoarea Basarabiei, se cere
identificarea acestor basarabeni.

/ Y /

Sept 1948

304

PARTIDUL NATIONAL TARANIST MANIU
Organizația Capitalei
Comitetul - Central.

Delegatia Permanentă

NUMELE : HALIPA
PRONUMELE : PANTILIMON

Domiciliul : Str. Alexandru Donici nr. 32.
Profesiunea : Profesor de liceu
Ocupațiunea : Pensionar
Funcția în Comitet : Membru în delegația permanentă
Alte funcții sau calități în partid : Nu are.-

Antecedente politice

Până la 23 August 1944 :

HALIPA PANTELIMON (Pan), născut la 1 August 1883, în Comuna Cubolta Județul Soroca (Basarabia), a urmat școala primară din Comuna sa natală, liceul la făcut la Chișinău, iar universitatea la Iași, absolvent al Facultății de Litere; a fost profesor al liceului de băieți din Chișinău. A fost membru al sfatului țării din Basarabia, unde a ocupat demnitatea de vice-presedinte și apoi presedinte până la desființare.-

A activat politiceste alături de Constantin Stere, cu care s-a înscris în P.N.T., iar după plecarea lui Stere din P.N.T. Halipa a rămas mai departe în P.N.T., unde a ocupat în calitate de reprezentant al Basarabiei demnitatea de sub-secretar de stat și apoi ministru de stat.-

Sub regimul Tarist, a făcut politica Socialistă Revoluționară. A activat intens în masonerie unde are legături intense.-

În 1906, a colaborat la Ziarul Viața Basarabiei din Chișinău, în calitate de director. În 1908 a scos prima carte în limba Moldovenească, intitulată: pilde și povești.-

În anul 1913, a redactat ziarul "Cuvântul Moldovenesc" (Moldovscaia Slovo).-

În general Halipa, a jucat pe acele timpuri, un rol destul de important, în toate mișcările culturale basarabene, fiind membru în diferite cercuri culturale.-

În 1918, a fost ales vice-presedinte, al Sfatului Țării, care a votat Unirea Basarabiei cu România și apoi presedinte al acestui birou intitulat Blocul Moldovehesc.-

Imediat după alipirea Basarabiei cu România, a fost ales ca deputat în parlament, de atunci până în ultimul parlament.-

Halipa, a fost ales în permanentă, ca deputat de către populația Basarabească.- În momentul creării Partidului Țărănist Român al lui Mihalache, a intrat în formație împreună cu profesorul Stere.- A fost presedinte al organizației P.N.T., din Basarabia.-

La 1 Decembrie 1919, a fost delegat să administreze Basarabia în locul lui Inculțeu.-

La 5 Decembrie 1919, pentru prima dată este numit ministru fără portofoliu al Basarabiei, în cabinetul Vaida.-

La 6 Iunie 1919, este numit ministru al lucrărilor publice în Cabinetul Stirbei.-

La 16 Noembrie 1928, este ministru al Lucrărilor Publice, în Cabinetul Maniu.-

3854 sp. axă cd vol 3 f 82.

La 11 Aprilie 1946, se arată că în urma convorbirilor ce au avut loc între Mamii și Mihalache la Sibiu, s-a decis să se ceară lui Pau. Halippa să întreprindă o acțiune energică și hotărâtă pentru ~~pentru~~ organizarea refugiaților ale căror doleanțe urmasa sa îi fie canalizate și cristalizate sub forma unor memorii, care vor fi depuse la Conferința păcii de la Paris prin intermediul de legatilor anglo-americiane.

5108 sp f. 22898/947 f 126.

La 21 August 1947, este arătat că urmasa sa fie pusă în libertate de S.G.P.

Insusmintul a fost reținut în urma completării descoperit în cadrul P.N.T.

27367 er f 76.

La 19 Februarie 1949, este arătat că întru legături cu Sherman Paută fost primar al Odesei.

4661 sp. vol 10 f 150.

La 20 Aprilie 1949, se arată că la domiciliul său s-a făcut o descindere de către organele S.S.S. pentru a se stabili dacă ascunde pe Sherman Paută. Resultatul a fost negativ.

5156 sp vol 8 f 233.

La 18 Aprilie 1951, se arată că a avut legături de prietenie cu Gheorghe Nicolae și Gheorghe Daniciu în București Bd. Miciușii nr 30.

03036/3 f 112

La 24 dec. 1948, se arată că are relații de prietenie cu Goldin V. Alex. prof. universitar fost membru P.N.T.

03036/3 f 178.

La 3 Mai 1944, se arată că prin intermediul său fostul mareșal Antonescu a acordat o audiență lui Iuliu Leanu.

Operat dela fila i - 86.
43 fișe

5 i — 10-8-95

OPERAT LA FIȘE

operat la fișe
dela fila 1 la fila 86
cantat 99 persoane.
9.8.95
64

3227/19 f 198.

La 3 August 1944, se arată că la domiciliul său a avut loc o consfătuire la care au participat mai mulți fruntași basarabeni și la care s-a discutat asupra chestiunilor basarabene.

3192/24 f 499.

La 14 August 1944, se arată că la locuința sa a avut loc o consfătuire a fruntașilor național-țărăniști basarabeni și bucovineni refugiați la Juc.

În acest prilej surxunitul a relatat o întâlnire avută cu I. Mănuș cu care a discutat situația ce s-ar crea României după încheierea armistițiului lui cu U.R.S.S. prin cedarea Basarabiei și Bucovinei.

Halippa a arătat că a protestat în fața unei asemenea intenții de a se ceda cele două provincii, iar că Mănuș i-a replicat că de unde la un moment dat era acum de acord pentru acceptarea acestei condițiuni de încheiere a armistițiului și restabilirea a lucrurilor relativ cu U.R.S.S. și-a modificat în ultimul moment cu totul opinia și credința.

1792/9/7A f 233.

La 21 Iunie 1945, împreună cu Vasile Cochran și alți fruntași basarabeni sunt arătați că au înaintat un memoriu Dr. Lupu care urma să se prezinte cu el la Ministerul Pătrăscu.

În memoriu se arată că ministrul Pavlov a cerut guvernului român să întocmească tabele cu cei născuți în Basarabia, urmând ca în scurt timp să se întoarcă în Basarabia.

P. Halippa împreună cu ceilalți arată că în memoriu că sunt români și cer să se facă intervențiile necesare pentru a păcăni în România.

3601/2 f 340.

La 30 Iulie 1945, se arată că prin intermediul lui Dr. Lupu a transmis un mesaj pentru Clement Attlee.

03036/2 f 326.

La 16 decembrie 1943, este arătat că are legături de prietenie cu Col. medic Nicolan din Chișinău.

(310)

84

3227/11 f 95.

La 18 Martie 1944, ține la locuința sa o cursă la tuită a fruntesilor basarabeni la care a participat Marin și Mihailache.

3192/24 f 79.

La 14 Martie 1944, este arătat că a luat inițiativa organizării unei sărbători de angajare a celei de a 26 aniversare a unirii Basarabiei.

2923/6 f 24, 26, 63, 229, 250, 280, 517, 539, 543, 561, 567, 571, 575, 585, 588.

2923/5 f 304, 324, 420, 430, 436, 450, 462, 525.

În Octombrie, Noiembrie, Decembrie 1943, Ianuarie, Februarie și Martie 1944, în contact în nemunătate răunduri cu Iuliu Maniu care era supravegheat de S.S.

2923/7 f 176.

La 19 Mai 1944, figurează printre persoanele din comitetul P.N.T. care urmează să redacteze un memoriu care va răspunde notei ultimative a Statelor Unite adresate României, pentru a ei din război și a se întoarce contra Germaniei.

3227/12 f 345.

La 23 Iunie 1944, participă la o conferință condusă de Dinu Gărdianu și Iuliu Maniu, în care Dr. Costi-nescu a citit câteva pagini din memoriul care se redacta asupra drepturilor României și necesitățile istorice de a exista în acest unghi al Europei.

De asemenea la conferință s-a mai discutat asupra situației din țară din punct de vedere economic.

8.
raport detaliat lui Maniu asupra ⁽³¹¹⁾ ~~Situației~~ ³³ din
Basarabia, susținând că localnicii nu manifestă sim-
patii pentru regimurile totalitare, nationalist sau co-
munist și că se constată o dorință generalizată
de liniște.

4991/2.

La 28 Martie 1943, prezidează o seară toare care
a avut loc la Ștefan Român sub auspiciile revis-
tei „Viata Basarabiei” ținută cu prilejul împlini-
rii a 25 de ani dela unirea Basarabiei.

3750/4 f. 336.

La 5 Mai 1943, figurează printre democrații ca-
re urmează să aibă întreveneri cu Paul Ritter
dela Divizia Specială Elvețiană pentru a fi întrebați
despre anumite chestiuni în legătură cu problemele
democratice române.

3069/24 f. 493.

La 5 Iunie 1943, participă la serbarea comemo-
rativă organizată de Comitetul de Asistență al
Ucrainenilor Emigrați în România în memorie tat-
nului lui Simion Petliura.

2342/8 f. 151.

La 14 Iunie 1943, este invitat la dejun de Mihai
Popovici.

1974 f. 11.

La 21 Iunie 1943, se arată că a fost în comite-
tul de conducere al ziarului „Săptămânal și România
Noastră” care apăreau încă o nouă dată „puc nationalist”.

3227/7 f. 408.

La 23 Iulie 1943, ia cuvântul la o serbare a scriito-
rilor intitulată „Marele Proces Literar” ținută la
Oravita, unde vorbește despre „Nostre în literatura
românească” și recită versuri din scrierile sale și
din ale lui M. Eminescu, Vasile Aleandru și alții.

7.
eni veniți pentru studii.

Luând cuvântul în numele basarabenilor salutați pe cei veniți.

3547/4 § 51.

La 10 Iunie 1942, este arătat că avea ca prieten pe numitul Ciubotenco, fost subprefect al județului Râdanița.

3025/7 § 644, 660.

În Iulie 1942, se arată că oride câte ori vine la Chisinau ține la curent pe foștii săi partizani despre evenimentele interne și externe. Tot el a fost acela care a adus continutul scrisorii lui Manu adresată lui Antonescu, care a fost nu numai comentată de partizanii național țărăniști și aprobată de ei.

În continuare se mai arată că prin intervenția sa Gh. Ivanet a obținut concesionarea distribuției produselor C.A.M. intrând și el în asociație. Tot datorită lui a luat ființă la Chisinau librăria „Cultura Națională” având ca asociați pe mai mulți foști fruntași ai partidului țărănișt.

02466 § 236.

La 27 August 1942, se arată că este coasociat la Soc. Discom (distribuția produselor C.A.M. pentru județul Lapușna) precum și la librăria „Cultura Națională” din Chisinau.

3222/c § 494.

În Septembrie 1942, se arată că sub președinția sa funcționează la Chisinau Societatea Scriitorilor Basarabeni cu sediul în Str. Iosif m. 15.

3547/7 § 178.

La 29 Octombrie 1943, este arătat că a avut prieten pe prof. Ștefan Bulat domiciliat în Chisinau, care a condus organizația românilor transnistreni refugiați.

3227/4 § 235.

La 7 Decembrie 1942, este arătat că a făcut un

6.
Luând cuvântul cere ca guvernul să nu treacă nici o acțiune cu privire la reorganizarea Basarabiei, până când nu sunt înțebate și fruntarii politici basarabeni, care formează comitetul de conducere al cercului Basarabienilor.

3192/18 f. 24.

La 3 Iulie 1941, ia parte la o masă dată de Ilie Lasar. Luând cuvântul spune că împreună cu alți basarabeni au fost invitați de către Mihai Antonescu și acesta le-a promis că după ocuparea Basarabiei se va înstitui o administrație militară, care va curăți țara de trecut și va guverna provincia cu oameni noi.

3227/2 f. 87.

La 19 decembrie 1941, se arată că în numele Institutului Transnistrian se urma să se inaugureze la Odessa, a invitat să asiste pe Manu, Mălașche, Gh. Ștețianu și Dr. Lupu.

3547/A f. 51.

La 29 decembrie 1941, participă la Tiraspol la un congres al românilor transnistrieni.

Luând cuvântul face un scurt istoric asupra activității Comitetului de ajutoare al românilor Transnistrieni. În privința Consiliului Național al Românilor de peste Nistru (care urma să ia ființă) arată că treburile să fie unire, să se specializeze în toate domeniile și să creeze membrii localnici care au luptat pentru ideea națională.

3254 sp. ref 10 m. 942.

La 10 Martie 1942, este arătat administrator la S.C. „Comindeo” cu sediul în Gucuresti Str. N. Ștețescu nr 39 bis, care avea ca obiect reprezentanță comercială și industrială în toate ținuturile.

3547/2 f. 76.

La 25 Martie 1942, participă la Universitatea din Iași la primirea celor 45 de studenți Transnistrieni.

3519 f 38

La 4 Martie 1941, vizitează Cercul Basarabenilor care era supravegheat de S.S.S.

5583 f 36.

În Februarie 1941, este arătat că are relații de prietenie cu Elisabeta Iisko-Solengo domiciliată în Buc. Hotel Basarabia, care fusese informatoare a Legatiei U.R.S.S. și a poliției comuniste.

3561/47 f 12.

În Aprilie 1941, figurează într-un tabel de membrii Ordinului Ferdinand I care sunt masoni.

3189/3 f 232.

La 6 Mai 1941, participă la pelerinajul de la mormântul lui I.C. Gratișanu.

Având cuvântul în numele basarabenilor arată printre altele că, dintre toți bărbații de stat ai României moderne, cel mai apropiat de sufletul strămutat al basarabenilor a fost I.C. Gratișanu.

3233/5 f 189.

La 18 Mai 1941, figurează printre conducătorii marșeriei din România fiind arătat membru emerit având gradul 33.

3192/c1 f 87.

La 2 Iulie 1941, împreună cu 11 frumtani basarabeeni sunt arătați că au fost invitați de către Mihai Antonescu, unde au discutat despre problema teritoriilor basarabene.

Însumitul a declarat că basarabenii sunt de părere că trebuiesc anexate toate teritoriile până la Bug, cuprinzând întreaga populație moldovenească din Ucraina.

3519 f 123.

La 14 Iulie 1941, participă la sedinta ținută la sediul Cercului Basarabeen din București.

de nereguli bănești la Mitropolia Basarabiei; ară-
tând opera de binefacere și sprijinul culturii pre-
cum și ajutorul dat arestatilor din închisori de către
mitropolit.

3222/c f 425.

311
315

La 9 Aprilie 1940, se arată că a făcut parte dintr-o
delegatie de fruntași basarabeni care s-au prezentat lui
gh. Gălbănău și căruia i-a comunicat în grijorarea ba-
sarabenilor în urma discursului lui Molotov.

3025/2 f 180.

La 29 Iunie 1940, participă la o consfătuire a frunta-
șilor basarabeni, unde s-a examinat situația care a de-
terminat evacuarea Basarabiei precum și activitatea
ce trebuie întreprinsă pentru a se asigura securitatea
refugiaților basarabeni.

3192/16 f 296.

La 26 Iulie 1940, participă la o consfătuire ce a
avut loc la locuința Iuliu Popovici Surușu, unde s-a
discutat despre atitudinea fruntașilor național-ță-
râniști față de măsurile luate de guvern pentru întes-
țicerea adunării dela Cluj.

3189/2 f 390.

La 6 August 1940, figurează printre foștii miniștri
care au semnat un protest Marilor Puteri Europene,
în urma revendicărilor teritoriale ceute de Ungaria
și Bulgaria.

3233/5 f 77.

În 1940, figurează într-un tabel de membrii lojilor
framasonice din România, fiind arătat că face parte
din M. L. N. R.

7534 f 3.

În 1940, figurează printre membrii din comite-
tul asociației „Pro-Transilvania”.

3283/A § 18.

La 27 Noiembrie 1937, participă la sedința biroului P.N.T. ținută la locuința lui Iuliu Marin.

3608 § 326.

La 5 decembrie 1937, se arată că a profert insulte la adresa ex. regelui Carol II. cu ocazia întrunirii P.N.T. ținută în Com. Strășeni Județ Lapușna.

3222/c § 181/6.

În decembrie 1937, se arată că s-au prezentat la el mai multe delegații de comunisti care i-au cerut să plece la București și să expună situația în așezare în cât P.N.T. să renunțe la pactul Marin-Codreanu, să lupte contra stării de asediu și cenzurii și să protesteze contra tendințelor fasciste ce le-a exprimat Marin în discursurile sale.

3075/2 § 60.

În 1937, este arătat director la revista, *Viața Basarabiei* ce apare la Chișinău.

3192/2 § 142.

La 13 Octombrie 1939, se arată că unușă să activeze intens în Basarabia pe linia P.N.T. pentru a contracara orice tentativă a regimului F.R.N. de a determina pe unii fruntași naționali țăraniști să părăsească partidul.

2923/1 § 348.

La 19 decembrie 1939, se arată că a trimis lui Marin șase rapoarte ale șefilor de organizații naționale țăraniști din Basarabia.

Rapoartele relatau despre starea de spirit a populației de peste Prut și pericolul acțiunii comuniste în această regiune.

3151/9 § 331.

În 1939, figurează într-un tabel de oameni ce sunt în contact cu cercurile germane.

5992 § 91.

La 1 Martie 1940, ia cuvântul la procesul înfățișat Mitropolitului Cărie al Basarabiei, care era acuzat

3547/A f. 1.

La 17 Februarie 1935, se arată că este președinte al
Comitetului Refugiaților Transnistrienți, care a luat ființă
la Chișinău în anul 1921.

3450/1 f. 105.

La 10 Aprilie 1935, este arătat că a ordonat ca niciun
membru din delegația permanentă a P.N.T.ului din Chișinău
să nu participe la conferința pe care urma să o țină în
acel oraș Alex. Vaida Voevod.

3192/2 f. 178.

La 23 Aprilie 1935, în cuvântul la congresul P.N.T. ținut
la București unde printre altele a arătat că, în Basa-
rabia nu a putut prinde nici un fel de curent nici de dreapta
nici de stânga, iar membrii P.N.T. s-au menținut în ca-
drele partidului.

3415 f. 121.

La 27 Octombrie 1936, participă la Chișinău la o întrunire
anti-revisionistă organizată de P.N.T.

Luând cuvântul în numele arată printre altele că
„integritatea hotarelor se bazează pe forțele naționale tătar-
niste din Basarabia. Unirea s-a putut face, fiindcă așa a
vrut poporul, așa a vrut țărânimea, și la drept vorbind
tot ce trebuie să fiți acum stăpâni peste tot cece ați tra-
ieat.”

40.427 f. 4.

La 28 Noiembrie 1936, se arată că proteja pe ing. Rado-
vici Emanuel domiciliat în Buc. Str. General de Kovarsky m. 69,
și tot el l-a susținut să intre la C.F.R.

3166/3 f. 48.

La 13 Iunie 1937, participă la adunarea eparkială a
mitropoliei Basarabiei.

Luând cuvântul arată printre altele următoarele:
„Dumea ar putea să creadă că avem o viață liniștită
în biserică eparkială noastră. Ar fi o bășcărie la adresa
noastră să se creadă că avem această liniște aparentă,
dar pregătitoare de moarte. Or fel de liniște nu se tre-
buie. Nu trebuie o viață care să clocească. Dacă ne
este dat să trecem prin viscol și furtună, să trecem
dar să știu că vom avea liniște.”

17. Sept. 1951

318 76

318

Material extras din dosarele de problemă deoarece nu
a putut fi atasat la dosarul personal.

Pantelimon Halippa.

Referat.

20682 f 71.

La 28 Ianuarie 1931, este arătat că a delegat pe ne-
potul său av. Pădurea din dela C.F.R. Chioinău, să pledeze pen-
tru Gh. Murgiev și alții, care erau implicați într-o organiza-
ție de spionaj sovietic.

2923/1 f 7.

La 14 August 1934, participă la un banchet dat în
onoarea lui Iuliu Maniu.

Cuând cuvântul susnumitul arată prietenii altelor ur-
mătoarele:

"Gasarabia nu avea dreptul să lipsească dela această ma-
sa a românilor. Gasarabia a suferit prea mult pentru că
nu simțea și ea suferințele altora. Iuliu Maniu va rămâne
în suflătele noastre aceluși conducător.

3415 f 25.

În Ianuarie 1935, președintele la Chioinău o întrunire
organizată de Liga Antirevisionistă Română.

Cuând cuvântul prietenii altelor a declarat că: "Gas-
rabia Românească protestează în contra tendințelor din
afară care ne silesc la hotarele noastre, la sângele și
libertatea noastră. Noi răspundem acestor îndrăzneții cu
ge pentru sânge."

15036 f 258.

În Ianuarie 1935, scrie un articol în revista "Viața
Gasarabiei" în care ia apărarea prof. Constantinocu Iași.

PROCES - VERBAL

Astăzi 25 Iulie 1947;

Noi Dângă Antonie, Comisar Șef asistat fiind de Dulică Gheorghe, Comisar Ajutor, ambii din Inspectoratul de Siguranță București -;

Având în vedere aprobarea dată de Parchetul Curții Martiale pusă în rezoluție pe adresa Prefecturii Poliției Capitalei Nr. 235 pentru efectuarea unei percheziții domiciliare la locuința Domnului Pantelimon Halipa, din București Strada Alexandru Donici Nr. 32;

Constatăm prin prezentul proces verbal că astăzi data de mai sus prezentându-ne la adresa susmenționată am găsit prezent la domiciliu pe Dl. Pantelimon Halipa căruia aducându-i la cunoștință scopul venirii noastre, acesta ne-a pus la dispoziție apartamentul pentru efectuarea percheziției.

Scopul percheziției fiind găsire de material ce interesează ordinea și siguranța Statului rezultatul este după cum urmează:

S-au găsit următoarele cărți și broșuri care în conformitate cu Convenția de Armistițiu trebuiau să fie distruse:

1. Acțiunea subversivă Sovietică - de Maior D. Stancov.
2. Rusia Sovietică - de I. Negoescu.
3. Primejdia Moscovită și misiunea Poporului Român - de Col. Vasile Nădejde.
4. Mișcarea subversivă în Basarabia - de Z.I. Husărășcu.
5. Gânduri pentru țară nouă - de Ernest Bernea.
6. Calendar C.F.R. - legionar.
7. O poezie intitulată "Votul" - semnată de Nastratin Hoge.
8. Despre Uniunea Sovietică - de I. Inculeț.
9. Transnistria și Urcaina - de Paul Ilin.
10. Tehnica și tactica comunistă - de Maimuca Constantin și Lt. Col. Panaitescu.
11. Nr. 4 din revista "Fat-Frumos".
12. Nr. 17. din ziarul scris în limba rusă Gazeta Odesei.
13. Nr. 1 din ziarul "Glasul Nistrului" scris în limba rusă și română.

Toate cărțile și broșurile arătate mai sus au fost ridicate de noi.

Percheziția a fost efectuată în fața Domnului Pantelimon Halipa, care semnează mai jos ca asistent.

Drept pentru care am dresat prezentul proces verbal.

COMISAR ȘEF,

COMISAR AJUTOR

Cărțile de mai sus le-am

predat ca membru al

Academiei Române.

Gen. Halipa.

Brigada I-a Siguranță
Grupa I-a

320
2
25.VIII.1946

În cercurile Misiunii Americane din capitală, se afirmă că presiunea făcută pe lângă delegația americană și britanică - de la Conferința Păcii - la Paris - de grupul Tilea - Gafencu, Rădescu, Pan Halipa, a avut ca rezultat creerea unei divergențe de păreri în privința graniței de Est și că această chestiune va face obiectul unei discuții speciale, între Ministerii de Externe ale Marilor State Aliate.-

Tot în acest grup, ar fi ridicat și chestiunea Dobrogei de Sud, care a neliniștit mult delegația bulgară.-

Grupul de mai sus, duce o propagandă ostilă democratică actuală și Guvernului din România și se afirmă că nu este exclus, ca înainte de data efectării alegerilor să vină o comisie de anchetă anglo-franco-Nord-Americană în România.-

Doljanul

16.
69

OPERAT

BRIGADA I-a SIGURANTA
Grupa II-a.-

30 Iulie 1946
Nr.14.855.-

COMISAR AJUTOR
Petrescu Rigarden.-

R E F E R A T

Cu nota informativă înreg.-sub nr.14885/946, ni se semnalează că în ziua de 14 Iulie a.c., la Cantina Studenților din Piața Buzesti s'a găsit un mic manifest adresat către studenții români - în legătură cu Basarabia și semnat C.N.

În legătură cu cele de mai sus, avem onoare a referi :

Procedând la identificarea aceluia care au difuzat acest manifest, am constatat că C.N. înseamnă Comitetul Naționalist, care este format dintr'un grup de profesori universitari și studenți, originari din Basarabia, foști demnitari în guvernele trecute și actualmente fruntași naționali țărăniști.-

Cel care a difuzat manifestul semnalat, este studentul - NICOLAE CIOBANU, anul 3 la chimia industrială, domiciliat în căminul politehniceii - Parcul Delavrancea - Aleea D. nr.4.- împreună cu studentul Sergiu Nicolae, tot dela Chimia Industrială, cu domiciliu la aceeași adresă, ambii sunt membrii în comitetul național.-

Din informațiile noastre, pentru stabilirea membrilor comitetului Național, am aflat că se compune din următorii :

- Prof.Universitar Stefan Ciobanu, fost ministru în timpul regimului Antonescian și fost în sfatul țării la Chișinău, domiciliat în strada Ghica Tei nr. 21- 23.

- Prof.Pan Halipa, fost deputat și reprezentant al în Sfatul Țării.-

- Gabriel Tepelea, actual colaborator al Dreptății, fost director al gazetei Basarabia.-

Cei trei sunt înconjurați de un grup de studenți basarabeni, dintre care am identificat pe studenții : Nicolae Ciobanu, anul III Chimia Industrială ; Sergiu Nicolae, Chimia Industrială, ambii cu domiciliu la Căminul Politehniceii ; Sărățeanu Radu, student la drept - fost șef legionar, originar din Tighina, actualmente notar într'o comună din Județul Ilfov și Predeleanu Ioan student la litere.-

Opinez în concluzie, pentru arestarea studenților : NICOLAE CIOBANU și SERGIU NICOLAE, domiciliați la Căminul Politehniceii; iar pentru membrii Comitetului Național, vă rog să binevoiți a dispune.

COMISAR AJUTOR.
(ss) Petrescu R.

OPERA

La 14 Noembrie 1929, este numit ministru al Lucrărilor Publice și Comunicație și ministru al Basarabiei, tot în cabinetul Maniu.-

La 7 Iunie 1930, rămâne ca ministru al Lucrărilor Publice și Comunicației, în Cabinetul G.Gh.Mironescu, cabinet care a durat 3 zile, primind dimisia regentei și formând restaurația Regele - Carol.-

La 13 Iunie 1930, în Cabinetul Maniu, este numit ministru fără portofoliu și ad-interimar la muncă și ocrotiri sociale.-

La 10 Oct.1930, rămâne ministru fără portofoliu în Cabinetul G.G.Mironescu și ocupând acest post până la 18 Aprilie 1931.

La 6 Iunie 1931, este numit ministru fără portofoliu în Cabinetul Vaida.-

La 12 Oct.1932, ministru fără portofoliu în Cabinetul Maniu.-

La 14 Ianuarie 1933, din nou ministru fără portofoliu în cabinetul Vaida, până la 14 Noembrie 1933, când vine la putere liberalii, care a durat până la sfârșitul anului 1937. Cu venirea la putere a liberalilor, cariera guvernamentală a lui Halipa, încetează, rămânând a fi ales deputat ori senator.-

În 1936, fiind senator a ținut un discurs în sedința senatului atacând administrația română din Basarabia, furnizând în mod inconștient materialul de propagandă adversarilor României, ceace ia atras violente întreruperi și o nouă campanie de presă.-

În 1937, a fost atacat în presa naționalistă pe motivul că ar fi avut un frate inspector scolar în Uniunea Sovietică.

În 1940, oficiosul sovietic Isvestia, ia reamintit că în tinerețe se manifestase ca un profund admirator al limbi rusești și al literaturii lui Pușchin și Tolstoi etc., iar acum face pe naționalistul român.- După cedarea Basarabiei a luat inițiativa împreună cu alții pentru înființarea unui comitet care să ducă o activitate de protestare în străinătate, dar care activitate a fost nulă.-

În 1934, a făcut parte din consiliul de administrație al societății "Soia", atunci înființată, iar în anul 1935, din consiliul de administrație al societății "Transportul", care avea ca scop exploatarea navigației pe Nistru, este principal acționar și membru în consiliul Băncii Basarabiei.

Între 23 august - 6 Martie 1945 :

A fost însărcinat de către Maniu să furnizeze date Mișunii Engleze din București și informații asupra Basarabiei.-

Este semnalat că intenționează să organizeze refugiații basarabeni.-

Antecedente judiciare :

La 31 Mai 1919, prin petiția nr.2164, înregistrată la Tribunalul Chișinău, a fost reclamat de femeea Evdochia Socolov, pt. motivul că a ademenit-o sfătuiră-o să divorțeze pentru a o lua în căsătorie, iar după ce a trăit în concubinaj și a cheltuit banii - nu s'a mai ținut de promisiune.-

COMISAR,

Horvat Nicolae,

OPERAT